

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2021-00003

*A HAZAI BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG ÁLLAPOTÁNAK KORSZERŰ
MÓDSZEREKKEL TÖRTÉNŐ NYOMON KÖVETÉSÉHEZ
SZÜKSÉGES ADATBÁZISOK, MÓDSZERTANOK ÉS
INFORMÁCIÓS RENDSZEREK INTEGRÁLT FEJLESZTÉSE
(PROJEKT ELŐKÉSZÍTÉS)*

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

TERMÉSZETVÉDELMI BERUHÁZÁSOK EREDMÉNYEINEK INTERAKTÍV TÉRKÉPI MEGJELÉNÍTÉSE

SZAKMAI KONCEPCIÓ ÉS MUNKATERV

*A VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEKEN ÉS NATURA 2000 TERÜLETEKEN BELÜL ÉS KÍVÜL
EURÓPAI UNIÓS FORRÁSOKBÓL MEGVALÓSULT, ILLETVE MEGVALÓSULÓ
TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK INTERAKTÍV TÉRKÉPI MEGJELÉNÍTÉSÉT
MEGALAPOZÓ SZAKMAI KONCEPCIÓ ÉS MUNKATERV – MELLÉKLET A KEHOP-4.3.0-VEKOP-
15-2021-00003 PROJEKT KERETÉBEN ELKÉSZÍTETT MEGVALÓSÍTHATÓSÁGI
TANULMÁNYHOZ*

KEDVEZMÉNYEZETT: AGRÁRMINISZTERIUM (AM)

BUDAPEST 2023. ÁPRILIS 28.

Tartalomjegyzék

1. HÁTTÉR.....	3
1.1. A BÁRKA TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSI TÉRKÉP FUNKCIÓ KIALAKÍTÁSÁNAK CÉLJAI	3
1.2. TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK – DEFINÍCIÓ.....	4
1.3. A BÁRKA TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSI TÉRKÉP FUNKCIÓ SZÜKSÉGSÉGÉNEK INDOKAI	6
2. A TERVEZÉS FOLYAMATA	9
2.1. A MEGALAPOZÓ TANULMÁNY EGYEZTETÉSE.....	10
3. CÉLCSOPORTOK, FELHASZNÁLÁSI TERÜLETEK	13
3.1. FŐBB FELHASZNÁLÓI CÉLCSOPORTOK.....	13
3.2. LEHETSÉGES FELHASZNÁLÁSI IRÁNYOK ÉS KÖVETELMÉNYEK	16
3.2.1. Természetvédelmi ágazati tervezés	17
3.2.2. Természetvédelmi jelentéstételi feladatok	21
3.3. TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEKKEL KAPCSOLATBAN FELMERÜLŐ LEKÉRDEZÉSI IGÉNYEK	23
4. ADATFORRÁSOK.....	27
4.1. A 2004-2006 IDŐSZAKBAN ERFA ÉS KA FORRÁSBÓL MEGVALÓSÍTOTT TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK ADATAI.....	28
4.2. A 2007-2013 IDŐSZAKBAN ERFA ÉS KA FORRÁSBÓL MEGVALÓSÍTOTT TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK ADATAI.....	29
4.3. A 2014-2020 IDŐSZAKBAN ERFA ÉS KA FORRÁSBÓL MEGVALÓSÍTOTT TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK ADATAI.....	33
4.4. A LIFE PROGRAM KERETÉBEN MEGVALÓSÍTOTT TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK ADATAI.....	36
4.5. INTERREG PROGRAMOK KERETÉBEN MEGVALÓSÍTOTT TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK ADATAI	39
5. ADATSTRUKTÚRA	40
5.1. A PROJEKTADATBÁZIS FELÉPÍTÉSE.....	40
5.2. TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEKKEL ÖSSZEFÜGGŐ TÉRKÉPI RÉTEGEK	43
6. A MEGVALÓSÍTÁS LÉPÉSEI – MUNKATERV	45
6.1. HISTORIKUS ADATOK ELLENŐRZÉSE, KIEGÉSZÍTÉSE, ADATBÁZISBA TÖRTÉNŐ FELTÖLTÉSE.....	46
6.2. A BÁRKA TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSI TÉRKÉP FUNKCIÓBA TÖRTÉNŐ KÖZVETLEN ADATFELTÖLTÉS MENETÉNEK MEGHATÁROZÁSA	46
6.3. ADATOK ÉS TÉRINFORMATIKAI ÁLLOMÁNYOK KÖZVETLEN FELTÖLTÉSE.....	47
6.4. A BÁRKA TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSI TÉRKÉP FUNKCIÓ TESZT VÁLTOZATÁNAK ÖSSZEÁLLÍTÁSA, EGYEZTETÉSE	47
6.5. A BÁRKA TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSI TÉRKÉP FUNKCIÓ TESZTELÉSE, VÉGLEGESÍTÉSE.....	48
7. MELLÉKLETEK.....	49
1. MELLÉKLET: TIR KÖZÖNSÉGSZOLGÁLATI MODUL – TÉRKÉPI ÁLLOMÁNYOK LEÍRÁSA	49
2. MELLÉKLET: ELŐZETESEN ÖSSZEGYŰJTÖTT FEJLESZTÉSI ADATOK	49
3. MELLÉKLET: FEJLESZTÉSI ADATOK ÖSSZESÍTŐ TÁBLÁZATÁNAK ELVÁRT ADATTARTALMA.....	49
4. MELLÉKLET: TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSI TÉRKÉP FUNKCIÓ – MUNKATERV	49

1. HÁTTÉR

A jelen koncepció és munkaterv (a továbbiakban: *megalapozó tanulmány*) a KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2021-00003 azonosítószámú, „A hazai biológiai sokféleség állapotának korszerű módszerekkel történő nyomon követéséhez szükséges adatbázisok, módszertanok és információs rendszerek integrált fejlesztése (Projekt ELŐKÉSZÍTÉS)” című kiemelt projekt kimeneti dokumentuma; egyben a 2021-2027 időszakra szóló Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz) keretében megvalósuló hasonló című fejlesztés részletes megalapozását biztosító projektdokumentáció része.

A *megalapozó tanulmány* kereteit meghatározó **fejlesztés a Magyarországon előforduló védett, védelemre érdemes és közösségi jelentőségű természeti értékek (fajok, élőhelyek) és területek természetvédelmi helyzetét leíró, a változások nyomon követését biztosító biotikai adatgyűjtés, tárolás és megosztás országosan egységes rendszerének kialakítására irányul.** Átfogó célja, hogy a projekt eredményeként megoszthatóvá váló hazai élővilággal kapcsolatos biotikai adatok, illetve eredmények a társadalom minél szélesebb rétegei számára elérhetőek és felhasználhatók legyenek, az állami természetvédelem intézményrendszerén kívül és belül egyaránt. Ezek mellett a fejlesztés lehetőséget teremt az országos és regionális léptékű természetvédelmi monitorozással összefüggő állami feladatellátás keretrendszerének korszerűsítésére, szakmai fejlesztésére és új informatikai alapokra helyezésére, továbbá az aktuálisan jelentkező hazai és nemzetközi elvárásokból eredő feladatokra történő felkészítésére.

A tervezett országos biotikai adatgyűjtő és megosztó rendszer – az előkészítés során kidolgozott arculatban használt elnevezés alapján a továbbiakban: *BÁRKA Természetvédelmi Adattár* – keretében **önálló elemként jelenik meg az elmúlt pénzügyi időszakok természetvédelmi fejlesztéseinek, illetve ezek eredményeinek térbeli ismertetését biztosító funkció** (a továbbiakban: *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció*), amely hozzáférhetővé teszi egyrészt a terület természeti értékeivel és leírásával összefüggő adatokat (pl. természeti értékek előfordulási adatai, talajtani adottságok, élőhelyi viszonyok stb.), másrészt az eddig megvalósított természetvédelmi fejlesztések területi adatait.

1.1. A BÁRKA TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSI TÉRKÉP FUNKCIÓ KIALAKÍTÁSÁNAK CÉLJAI

A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció kialakításának céljai* összefoglalóan az alábbiak:

- A jövőben megvalósítandó természetvédelmi fejlesztések területi előzményeinek elemzéséhez, feldolgozásához és közzétételéhez szükséges feltételek megteremtése, a fejlesztések jobb megalapozása érdekében;
- A hazánkban előforduló közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek megőrzésével összefüggő hazai és európai uniós stratégiai célok hatékonyabb nyomon követésének támogatása, a megtett erőfeszítésekre vonatkozó részletes adatgyűjtés és feldolgozás feltételeinek biztosításával;
- A múltban megvalósított természetvédelmi fejlesztések eredményeinek ismertetése mellett, a jövőbeli természetvédelmi beruházások területi adatainak rögzítésére, feldolgozására, és a fejlesztési adatok együttes elemzésére alkalmas információs rendszer kidolgozása;

- A Natura 2000 finanszírozás hazai kereteit összefoglaló országos Natura 2000 prioritizált intézkedési tervek és más természetvédelmi fejlesztések szempontjából releváns szakpolitikai dokumentumok összeállításának és megvalósításuk nyomon követésének támogatása.

1.2. TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK – DEFINÍCIÓ

A jelen projekt, illetve a megalapozó tanulmány értelmezésében **természetvédelmi fejlesztésnek tekintjük az egyszeri, nagyobb léptékű, a természet állapotában illetve az ennek javítását célzó eszközrendszer tekintetében minőségi, ill. mennyiségi változást előidéző, projektfinanszírozással megvalósuló fizikai, vagy kutatás-fejlesztési jellegű beruházásokat a közvetlenül hozzájuk kapcsolódó, infrastruktúrát nem érintő fejlesztési elemekkel.** Szakmai tartalmukat tekintve e fejlesztések mindegyike a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényben (a továbbiakban: Tvt.) meghatározott természetvédelmi kezelési feladatok¹ valamelyikének megvalósítását, a hazai természetes élővilág, a hazánkban előforduló védett és közösségi jelentőségű természeti értékek, valamint a természetes és természetközeli állapotukban megtalálható természeti rendszerek (ökoszisztémák) és ezek szolgáltatásainak megőrzését és fejlesztését támogatja, az ehhez szükséges feltételek megteremtésével és javításával. Ezek lehetnek egyrészt mindazon ökológiai feltételek, amelyek emberi beavatkozással módosíthatók és a természeteshez közelítő állapot kialakulásához, vagy fennmaradásához szükségesek, másrészt a természetvédelmi kezelés, nyomon követés, őrzés és bemutatás műszaki és humán feltételei.

A természetvédelem szakterületén jelentkező célok megvalósulásáról gondoskodó természetvédelmi intézményrendszer fenntartása és működtetése mellett számos olyan egyszeri beavatkozást igénylő feladat jelentkezik, melyek időszakosan a fenntartás kereteit meghaladó emberi és anyagi erőforrások bevonását teszik szükségessé. Ezzel összhangban **a különböző projektek keretében megvalósított fejlesztések az állami természetvédelem eszközrendszerének fontos és időközben állandósult elemei; európai uniós csatlakozásunk óta finanszírozásuk döntően európai uniós forrásokból történik, kiegészülve a hazai költségvetésből biztosított társfinanszírozással.**

Ilyen, jellemzően fejlesztési forrásokból megvalósított tevékenységek lehetnek például:

- a leromlott állapotú élőhelyek helyreállítása (pl. élőhelyek vízháztartásának javítása, inváziós fajok állományainak visszaszorítás, ökológiai folyosók kialakítása, roncsolt felszíneken új élőhelyek kialakítása stb.);
- az aktív természetvédelmi beavatkozással megőrizhető fajok sajátos ökológiai igényeihez igazodó fajmegőrzési beavatkozások (pl. barlangbejáratok denevérbarát lezárása, denevérházak telepítése, odútelepek kialakítása, vonalas létesítmények, ill. különösen a magas- és középfeszültségű elektromos vezetékhalózati elemek természetbarát átalakítása stb.);
- a gazdálkodás eszközeivel történő természetvédelmi kezeléshez szükséges infrastruktúra kialakítása, fejlesztése, eszközök beszerzése (pl. a kezeléshez használt hagyományos háziállatfajtákkal történő legeltetés feltételeinek megteremtése);
- a természetközeli erdőkezelés eszközrendszerének fejlesztése a leromlott állapotú erdők helyreállításához, fenntartó kezelésének biztosításához;
- a természeti értékek megismerését segítő fogadó- és bemutatóhelyek, látogatóközpontok, természeti iskolák építése, fejlesztése, ezekhez kapcsolódó tartalomfejlesztés;

¹Tvt 36. § (2) Természetvédelmi kezelésnek minősül a védett természeti érték, terület felmérését és nyilvántartását, megóvását, őrzését, fenntartását, bemutatását, valamint helyreállítását célzó valamennyi tevékenység

- a természetvédelmi őrszolgálat hatékony működéséhez és a fokozottabb területi jelenlét biztosításához szükséges eszközpark (pl. speciális terepi járművek) és infrastruktúra (pl. őrszolgálati bázishelyek) fejlesztése;
- a természetvédelmi monitorozás, ill. a terepi adatgyűjtés, feldolgozás, tárolás és megosztás informatikai hátterének és eszközrendszerének fejlesztése;
- Az országos ágazati szakpolitikai tervezést és döntés-előkészítést segítő kutatás-fejlesztési feladatok, egyéb országos stratégiai vizsgálatok és módszertani fejlesztések megvalósítása.

A közvetlen területi beavatkozásokat tartalmazó fejlesztések célterületei elsősorban a védett természeti területek és Natura 2000 területek, de célterület lehet minden olyan természeti terület, amelynek közvetlen fejlesztése a természeti értékek megőrzése szempontjából szükséges és a megvalósító intézmények részére nem merül fel olyan tulajdonjogi akadály, amely e területek bevonását megakadályozná.

A természetvédelmi fejlesztések pénzügyi fedezetének döntő részét európai uniós források, azon belül is az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) egyes operatív programok keretében elérhetővé tett forrásai, valamint az Európai Unió LIFE programja keretében elnyert források, illetve az azt kiegészítő hazai társfinanszírozás adják.

A 2004. évi európai uniós csatlakozásunk óta ERFA társfinanszírozással megvalósított projektek száma megközelíti az 500-at, a felhasznált források együttes összege közel 100 milliárd forint, míg a közvetlen területi beavatkozásokkal elért területek kiterjedése meghaladja a 300 000 hektárt. Az e fejlesztések megvalósítására fordított források jelentős része (78%) az állami természetvédelem területi szerveiként működő nemzeti park igazgatóságok projektjei keretében került felhasználásra.

Az egyes fejlesztési időszakokban ERFA forrásból megvalósult természetvédelmi fejlesztések összefoglaló adatait az **1. táblázat** ismerteti.

1. táblázat: ERFA finanszírozású természetvédelmi fejlesztések, 2004-2020

Pénzügyi időszak	Operatív programok (OP-k)	Egyedi fejlesztések (projektek) száma	Fejlesztések együttes költsége (milliárd forint)	célterület kiterjedése (hektár)
2004-2006	Környezetvédelem és Infrastruktúra OP (KIOP)	11	3,28	17 216
2007-2013	Környezet és Energia OP (KEOP) Közép-Magyarország OP (KMOP)	356	48,56	116 682
2014-2020	Környezeti és Energiahatékonysági OP (KEHOP) Versenyképes Közép-Magyarország OP (VEKOP) Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP (GINOP)	112	45,5	186 383
ÖSSZESEN		479	97,34	320 281

Az 1992-ben létrehozott **LIFE program** (*L'Instrument Financier pour l'Environnement*) az egyetlen olyan európai uniós forrás, amely dedikáltan környezet- és természetvédelmi, valamint éghajlat-politikai célkitűzéseket támogat. A program természetvédelmi komponensének (LIFE Nature & Biodiversity) fő célja az Európai Unió természetvédelmi irányelvei – a madárvédelmi irányelv (2009/147/EK) és az élőhelyvédelmi irányelv 92/43/EKG) – végrehajtásának, illetve az ezek alapján létrehozott Natura 2000 hálózat működtetésének támogatása, továbbá a biológiai sokféleség megőrzéséről szóló európai uniós

stratégiában szereplő célkitűzések megvalósításnak elősegítése. Magyarország 2000. évi részvétele óta a LIFE program számos hazai természetvédelmi és környezetvédelmi projekt megvalósítását támogatta jelentős léptékű élőhely-rekonstrukciós és fajmegőrzési programok megvalósítását biztosítva. **A 2000-2021 közötti időszakban Magyarország összesen 43 hazai főkezdvevényezett által koordinált természetvédelmi LIFE pályázatra nyert támogatást. Az e projektek keretében nyújtott európai uniós támogatási összege együttesen mintegy 80,6 millió euró, azaz több mint 25 milliárd forint volt.**

Természetvédelmi fejlesztések finanszírozási rendszerének fontos kiegészítő elemei az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával megvalósuló, az Európai Unió országai közötti együttműködést támogató határon átnyúló, transznacionális, illetve régiók közötti együttműködési programok – az ún. **INTERREG programok**. A megvalósuló fejlesztésekkel szembeni alapkövetelmény, hogy valamennyi projekt több ország partnereinek tényleges együttműködésében valósulhat meg, a résztvevő országok között megoszló kihívások közös kezelésére összpontosítva. Az INTERREG programok természetvédelmi fejlesztései esetében az előkészítés során előzetes adatgyűjtésre nem került sor, illetve **BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció keretében történő megjelenítésük csak az állami természetvédelem intézményrendszere – mindenek előtt a nemzeti park igazgatóságok – által megvalósított projektek vonatkozásában tervezett**. Ennek legfőbb indokai, hogy az INTERREG programok által biztosított források viszonylag kis hányada fordítódik természetvédelmi fejlesztések megvalósítására, illetve ezek között is dominálnak a közvetettebb hatású, természetvédelmi bemutatást támogató fejlesztések, továbbá a hatékony adatgyűjtést jelentősen megnehezíti, hogy a programok felépítése és a résztvevő partnerek köre rendkívül heterogén.

1.3. A BÁRKA TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSI TÉRKÉP FUNKCIÓ SZÜKSÉGESSÉGÉNEK INDOKAI

A **BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció** szükségességét az alábbiakban érintett **lehetőségek felhasználási területek** alapozzák meg.

A védett természeti értékek és területek, a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek, illetve az európai közösségi jog alapján kijelölt Natura 2000 területek megőrzésével összefüggő **ágazati célkitűzések tervezése és nyomon követése** szempontjából a természetvédelmi helyzetre közvetlenül ható fejlesztések és az általuk érintett területek pontos ismerete kiemelt jelentőséggel bír. A természeti környezet helyreállítását és a megfelelő természetvédelmi kezelés biztosítását célzó beruházások területi adatai közvetlenül összevethetők a természeti értékek előfordulásában és állapotában jelentkező területi mintázatokkal, így jó alapot biztosíthatnak a hosszabb távon várható eredmények lokalizálásához és a további fejlesztések célterületeinek azonosításához. **A természetvédelmi fejlesztések célterületeinek térképi ábrázolása a megtett erőfeszítések közérthető kommunikációjának fontos eszköze lehet, ugyanakkor e térbeli információk fontos bemeneti adatai lehetnek a természeti környezet, illetve az egyes természeti értékek állapotának helyi, regionális vagy akár országos szintű monitorozásához.**

A különböző fejlesztési források felhasználásával megvalósuló beruházások kommunikációja előre meghatározott keretek, illetve egységes elvárások szerint történik, részben a fejlesztéspolitikai intézményrendszer által fenntartott központi csatornákon (pl. a <https://www.szechenyi2020.hu/>, központi kiadványok, tájékoztató rendezvények stb.), részben pedig a kedvezményezettek által kötelezően, vagy önkéntesen létrehozott felületeken (elektronikus felületek, tájékoztató táblák, projekt fórumok stb.). **Az így megvalósuló tájékoztatás elsősorban a megtett erőfeszítések volumenére, illetve a közvetlen kimenetek (pl. felhasznált támogatás összege, elkészült infrastruktúra) és esetleges jó**

példák kommunikációjára összpontosít, valamennyi érintett szakterületet érintően, miközben a fejlesztések adatainak összegzését, részletes feldolgozását és természetvédelmi ágazati információkkal való összevetését nem teszi lehetővé.

Az ERFA forrásból megvalósított fejlesztések estében a központi tájékoztatás egyik kulcseleme az egyes projektek adatainak megosztását biztosító „támogatott projekt-kereső” (https://www.palyazat.gov.hu/tamogatott_projektkereso). Bár az itt érintett **természetvédelmi fejlesztési térkép** szempontjából ez tűnik az egyik leginkább releváns adatforrásnak, felhasználhatóságát erősen korlátozza az elérhető adatok egységes részletezettségének, összegezettségének, feldolgozhatóságának és térképi megjelenítésének hiánya. Különösen igaz ez azon fejlesztések esetében, ahol a beruházási helyszínek pontszerű megjelenítése nagyon korlátozott információtartalommal bír, a várható hatások elemzése és a további beavatkozások tervezhetősége szempontjából elengedhetetlen a célterületek és beavatkozási területek térbeli elhelyezkedésének nagy felbontású ábrázolása, illetve a más szakmai adatbázisokkal történő együttes elemzése. A természetvédelmi fejlesztések jelentős része ilyen, ugyanakkor **a meglévő központi ágazati adatgyűjtő rendszerek a fejlesztések és beruházások adatainak egységes protokoll szerint történő gyűjtését, feldolgozását és térképi megjelenítését nem teszik lehetővé.**

Az állami természetvédelem intézményrendszere – az Agrárminisztérium területi szerveiként működő nemzeti park igazgatóságok, a háttérintézményi feladatokat ellátó Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. és a központi irányítást biztosító Természetvédelemért felelős Helyettes Államtitkárság – által gondozott térinformatikai adatbázisok publikus adattartalmának megjelenítésére jelenleg a Természetvédelmi Információs Rendszer közönségszolgálati moduljának részét képező, a www.termeszetvedelem.hu oldalon elérhető interaktív természetvédelmi térkép² nyújt lehetőséget. A természetvédelmi szakmai igények kiszolgálása mellett a közönségszolgálati modul fontos funkciója a lakosság tájékoztatása a védett természeti területekről, természetvédelmi tudnivalókról és az ökoturizmussal kapcsolatos információkról. Az alaptérképek (színes/szürkeárnyalatos OpenStreetMap, közigazgatási egységek) megjelenítése mellett az interaktív természetvédelmi térképen az alábbi réteg-csoportok, illetve egyedi rétegek aktiválhatók:

I. A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) térképei:

Nemzeti parki övezetek, országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti területek, ex lege védett lápok, ex lege védett szikes tavak, ex lege védett víznyelők, források védett természeti területen kívül, ex lege védett földvárak, ex lege védett kunhalmok, Natura 2000 különleges természetmegőrzési területek (SAC), Natura 2000 különleges madárvédelmi területek (SPA), országos Ökológiai Hálózat, barlangok felszíni védőövezete, geoparkok, csillagos-égbolt parkok, natúrparkok, egyedi tájértékek, UNESCO bioszféra-rezervátumok (MAB), Ramsari területek, Európa Diplomás területek, ökoturisztikai létesítmények, nemzeti park igazgatóságok működési területe

II. Természetvédelmi munkát segítő rétegek:

Állatmentő központok, ETRS (European Terrestrial Reference System 1989) alapegységeit megjelenítő négyzetháló, az egységes országos térképrendszer (EOTR) szelvénykiosztása.

III. Kataszteri adatokon alapuló tájékoztató rétegek:

Földrészlet-határok (nem hiteles), helyrajzi számok (nem hiteles)

IV. Magyar Természetjáró Szövetség által eddig felmért turistautak (folyamatosan bővül):

²<http://web.okir.hu/map/?config=TIR&lang=hu>

Turistautak, változás alatt lévő szakaszok

Az interaktív térképi felületen az egyes rétegek ki és bekapcsolhatók. Az on-line felületen elhelyezett „info gomb” aktiválását követően az adott rétegre történő kattintás segítségével a leíró (attribútum) adatok elérhetővé válnak, ugyanakkor (térbeli vagy attribútum adatokra vonatkozó) lekérdezési lehetőségek nem érhetőek el.

A publikált rétegek közül a Magyar Természetjáró Szövetség által felmért turistautakra vonatkozó információk ún. WMS (Web Map Service) szolgáltatás formájában jelennek meg a térképen, így mindig a legfrissebb állapot érhető el, míg a további térképrétegek frissítéséről egyedileg kell gondoskodni.

Az interaktív természetvédelmi térkép adatállományainak részletes leírását az **1. melléklet** tartalmazza.

A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet 160. § 3. pontja alapján a Kormány környezetvédelemért felelős tagja az energiaügyi miniszter, aki az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (OKIR) működtetéséért is felel, ugyanakkor az OKIR részét képező TIR szakmai tartalmának karbantartásáról az Agrárminisztérium Természetvédelemért felelős Államtitkársága gondoskodik. A rétegek cseréjére, frissítésére az OKIR üzemeltetését biztosító informatikai vállalat közreműködése nélkül nincs lehetőség, ehhez azonban jelentős költséggel járó rendszerüzemeltetés-támogatási (szupport) szerződések megkötése szükséges. **A szükséges források hiánya, illetve a működtetés koordinációjával összefüggő szervezeti nehézségek következtében a TIR, illetve az interaktív természetvédelmi térkép folyamatos informatikai támogatása jelenleg nem biztosított, az egyes tartalmak aktualizálása csak több hónapos csúszással oldható meg, a térkép ágazati igények szerinti bővítése pedig nem lehetséges.**

A fentiek összefoglalásaként megállapítható, hogy – miközben a természetvédelmi fejlesztések a szakterület célkitűzéseinek megvalósításában kiemelt szerepet játszanak – a jelenlegi gyakorlat szerint az e fejlesztésekkel kapcsolatos részletes szakmai adatok gyűjtésének és feldolgozásának rendszere töredezett, az adatok több helyen, többféle struktúrában érhetőek el, az adatgyűjtés összehangoltsága hiányzik. Így az állami természetvédelem intézményrendszere által jelenleg működtetett szakmai adatbázisokban fellelhető adatok és a természetvédelmi fejlesztések adatainak összekapcsolása, együttes elemzése nem megoldott, az ilyen elemzést biztosító térinformatikai adatállományok nem állnak rendelkezésre. E hiányosságot a fejlesztéspolitikai intézményrendszer által, a fejlesztések lebonyolítása, koordinációja és kommunikációja érdekében működtetett projektadatbázisok sem tudják pótolni, hiszen a térinformatikai állományok e rendszerekből is hiányoznak, a fejlesztésekkel összekapcsolandó természetvédelmi területi adatok és az azok kezeléséhez szükséges szaktudás pedig az érintett intézményeknél (pl. irányító hatósági funkciókat ellátó minisztériumok) nem állnak rendelkezésre. Ezekből adódóan a fejlesztésekkel kapcsolatos információk felhasználása jelenleg csak összesített formában, elsősorban az országosan, vagy regionális léptékben elért eredmények kommunikációja kapcsán lehetséges, és a megfelelően részletezett adatgyűjtés a jövőbeli fejlesztések tekintetében sem megoldott.

2. A TERVEZÉS FOLYAMATA

A jelen megalapozó tanulmány összeállítására a részletes projektdokumentációban „IV. EU társfinanszírozású természetvédelmi fejlesztések eredményeinek térképi megjelenítését biztosító modul és interaktív felület kialakítása” címmel megjelenő tevékenység előkészítéseként, annak szakmai megalapozása érdekében került sor. **Célja a tevékenység megvalósítása során felmerülő konkrét feladatok azonosítása, részletes ütemezésük meghatározása, a megvalósításukhoz szükséges feltételek előzetes felmérése, a rendelkezésre álló adatok azonosítása, feldolgozása, a tevékenység költségigényének alátámasztása.**

A megalapozó tanulmány kidolgozása során megtörtént a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció főbb célcsoportjainak és a felhasználás főbb területeinek azonosítása*, továbbá az ezekből levezethető sajátos információs igények és főbb felhasználási irányok meghatározása. Ezek alapján került sor a főbb lekérdezési funkciók előzetes azonosítására.

A tervezés szempontjából alapvető fontosságú **az elérhető információk körének és részletezettségének felmérése**, az esetlegesen már rendelkezésre álló **adatok összegyűjtése**, amely az előkészítés alatt szintén megtörtént. Az előkészítési szakasz során így összesen 522 projekt került azonosításra, ezek tekintetében történt meg az elérhető adatok összegyűjtése, egységes táblázatba rendezése, illetve a hiányzó adatok elérhetőségének előzetes felmérése. A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* keretében működő projektadatbázis kidolgozásának egyik fő bemeneteként tekintett táblázatot a *megalapozó tanulmány 2. melléklete* tartalmazza. A fejlesztés keretében kialakítandó projektadatbázis véglegesítéséig a táblázat tartalma tovább bővül az időközben elindított újabb projektek adataival, illetve az adatbázis feltöltésének első lépésekként az így összegyűjtött adatok feltöltése (importja) történik meg.

Következő lépésként mindezek figyelembevételével történt meg **a térképi adatbázis fejlesztések megjelenítése szempontjából fontos paramétereinek meghatározása**, elkülönítve a térképen közvetlenül megjelenítendő adatokat – azaz a fejlesztési térkép rétegeit – és az ezek kiegészítéseként elérhető egyéb információkat. A megalapozó tanulmányban foglalt **részletes költség és munkaterv** kialakítására mindezen információkra építve került sor, meghatározva a megvalósítási szakasz főbb feladatait, azok ütemezését és a ráfordítás várható volumenét.

A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* kialakítására és működtetésére **a BÁRKA Természetvédelmi Adattár részeként kerül sor**, így a kialakítás és működtetés számos paramétere tekintetében ahhoz illeszkedik, illetve e paraméterek meghatározására a rendszer egésze szintjén kerül sor. A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* **rendszer szinten meghatározott**, így a jelen megalapozó tanulmány keretében részletesen nem tárgyalt **paramétere az alábbiak.**

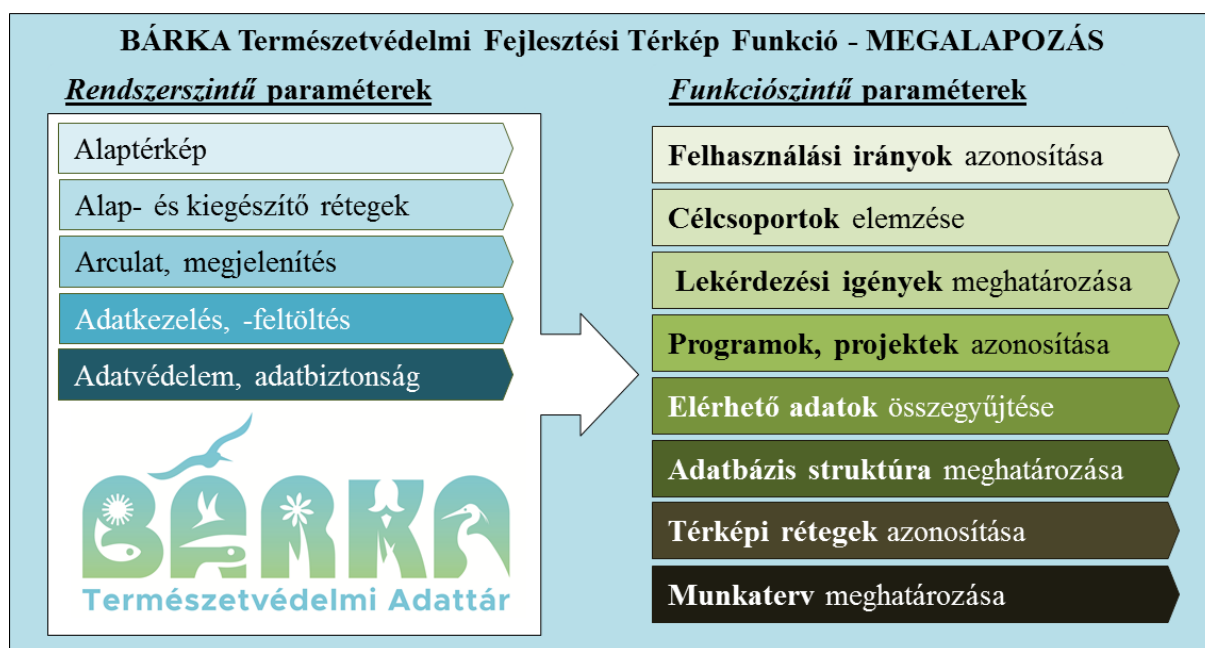
- A természetvédelmi fejlesztések helyszíneinek és célterületeinek interaktív megjelenítéshez használható **alaptérkép**;
- A fejlesztésekkel összefüggő információk mellett megjelenítendő **alaprétegek adattartalmának meghatározása**, áttekintése (pl. védett természeti területek, Natura 2000 területek és más természetvédelmi területkijelölések alapadatai: név kód, stb.);
- Az alapadatokon túlmutató **egyéb adatkörök megjelenítésének lehetőségei** (pl. földrajzi adatok, védett természeti értékek előfordulási adatai, ökoszisztémák és ökoszisztéma-

szolgáltatások, Natura 2000 területek élőhely-térképei és a fenntartási tervek kezelési egységeinek térképei);

- Az interaktív térképi megjelenítést biztosító felület **arculatának** kidolgozása, illetve a megjelenítéshez szükséges **technikai paraméterek** meghatározása;
- Az interaktív térképi felület és az adatok használatát meghatározó **működési rend** meghatározása, beleértve a jövőbeli üzemeltetéshez és rendszeres frissítéséhez szükséges feltételek meghatározását, az adatmegosztás rendjének kialakítását, illetve az adminisztrátori és felhasználói jogosultságok rögzítését;

A *megalapozó tanulmány* összeállítására a kedvezményezett Agrárminisztérium saját teljesítésében került sor. Az előkészítési folyamat főbb lépéseinek logikai sorrendjét az **1. ábra** szemlélteti.

1. ábra: A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* kidolgozása – a megalapozás főbb lépései

2.1. A MEGALAPOZÓ TANULMÁNY EGYEZTETÉSE

A tervezési folyamatban, illetve a jelen megalapozó tanulmány összeállításában az Agrárminisztérium, illetve a projektben partnerként közreműködő Herman Ottó Intézet Non-profit Kft. munkatársai mellett a természetvédelmi fejlesztések megvalósításában leginkább érintett, így adatszolgáltatóként és célcsoportként is központi szerepet játszó nemzeti park igazgatóságok is közvetlenül részt vettek. A kapott visszacsatolásoknak különösen az adatok elérhetősége, illetve a későbbi adatszolgáltatás lehetőségeinek feltárása tekintetében volt jelentősége. A nemzeti park igazgatóságok részvételét biztosító fontosabb fórumok az alábbiak voltak:

- **Természetvédelmi Informatikai Tanácsadó Testület (TITT) ülése (Budapest, 2022. május 26):** megtörtént a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* kialakításával összefüggő feladatok, az addig összegyűjtött adatok, illetve a megalapozó tanulmány első tervezete tartalmának ismertetése. A fejlesztési adatokkal részben feltöltött táblázat, illetve a projektadatbázis javasolt struktúrájának és tartalmának áttekintését követően sor került a fejlesztési adatok elérhetőségével és a jövőbeli adatszolgáltatás lehetőségeivel kapcsolatos

kérdések megvitatására. Az ülésen a nemzeti park igazgatóságok részéről az informatikai és térinformatikai vonatkozású, nyilvántartásokkal és adatbázisokkal kapcsolatos tevékenységekben résztvevő munkatársak voltak jelen.

- **Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR), botanika-zoológiai és Natura 2000 értekezlet (Szokolya-Királyrét, 2022. december 6-7.):** a nemzeti park igazgatóságok természetmegőrzési osztályainak természetvédelmi monitorozásban érintett munkatársai részére tájékoztató előadás hangzott el a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* kialakításával kapcsolatos tervekről, beleértve a projektadatbázis tervezett felépítését, aktuális adattartalmát, a tervezett lekérdezési funkciókat, valamint a későbbiek során szükségessé váló adatkörök összegyűjtésének lehetőségeit.
- **BÁRKA – Természetvédelmi Fejlesztési Térkép Funkció műhelytalálkozó (on-line egyeztetés, 2023. április 5.):** megtörtént a megalapozó tanulmány végső javaslatvételi változatának részletes ismertetése (a dokumentum és mellékletei előzetesen kiküldésre kerültek), illetve interaktív egyeztetés történt az alábbi kérdések mentén. Az egyeztetésen az igazgatóságok természetvédelmi fejlesztések koordinációjában, továbbá természetmegőrzési, élővilág-monitorozási és térinformatikai/informatikai feladataiban érintett munkatársai vettek részt. A megalapozó tanulmány véglegesítésére a válaszok figyelembe vételével, illetve lehetőség szerinti beépítésével került sor.
 - A **projektadatbázis** és az azt megalapozó háttértáblázat (5.1 fejezet, valamint a 2. és 3. Melléklet) felépítése, adattartalma:
 - A javasolt struktúra tartalmaz-e minden fontosnak ítélt funkciót? Ha nem, milyen új adattartalom hozzáadása javasolt?
 - Szerepel-e olyan elem a projektadatbázis javasolt struktúrájában, amelynek felhasználhatósága korlátozott, így törlése javasolt?
 - A természetvédelmi fejlesztési térkép funkció **térképi rétegei** (5.2 fejezet):
 - A javasolt térképi rétegek között megjelenik-e minden fontosnak ítélt elem, ha nem, milyen új rétegek hozzáadása javasolt?
 - Szerepel-e olyan elem a térképi rétegek felsorolásában, amelynek felhasználhatósága korlátozott, így szükségessége megkérdőjelezhető?
 - **Lekérdezési lehetőségek/funkciók** (3.3 fejezet):
 - A javasolt lekérdezési lehetőségek lefedik-e a nemzeti park igazgatóságok részéről várható felhasználói igényeket? Ha nem, milyen újabb funkciók hozzáadása lehet szükséges?
 - **Adatok elérhetősége** (4. fejezet):
 - Az adatok elérhetőségére vonatkozó megállapítások helytállóak-e, a jelzett adatok elérhetőek-e a nemzeti park igazgatóságoknál?
 - **Térinformatikai állományok elérhetősége:**
 - Az 5.2. fejezetben jelzett térképi rétegek térinformatikai állományainak előállításához szükséges adatok elérhetőek-e az igazgatóságoknál, szükség esetén van-e lehetőség ezek előállítására?
 - Az **adatszolgáltatás** módja, idő- és erőforrás igénye:
 - A már megvalósult és jelenleg futó projektekre vonatkozó adatok összegyűjtése és rögzítése várhatóan mekkora erőforrás- és munkaidő igényvel bír?

- Hogyan oldható meg a leghatékonyabban a nemzeti park igazgatóságokra vonatkozó adatok összegyűjtése?
- Az 5.2 fejezetben jelzett térképi rétegek állományainak előállítását tekintetében milyen eljárásrendet látnak a leghatékonyabbnak?
- **Adatbiztonság, adatvédelem:**
 - A természetvédelmi fejlesztési térkép funkcióban megjelenítésre kerülő nemzeti park igazgatósági adatok publikációja kapcsán felmerül-e bármilyen adatvédelmi, adatbiztonsági kérdés?
- **Felhasználási irányok és területek (3.2. fejezet):**
 - A megalapozó tanulmányban azonosított felhasználási irányok/területek helytállóak-e?
 - A jelzettekén túl felmerül-e bármilyen más felhasználási irány/terület, amelyet a megalapozó tanulmány nem érint?
- Van-e a természetvédelmi fejlesztési térkép funkció összeállításával kapcsolatban felmerülő bármilyen további kérdés, amit a megalapozó tanulmány nem kezel, miközben fontos lenne, hogy már az előkészítési szakaszban tisztázásra kerüljön?

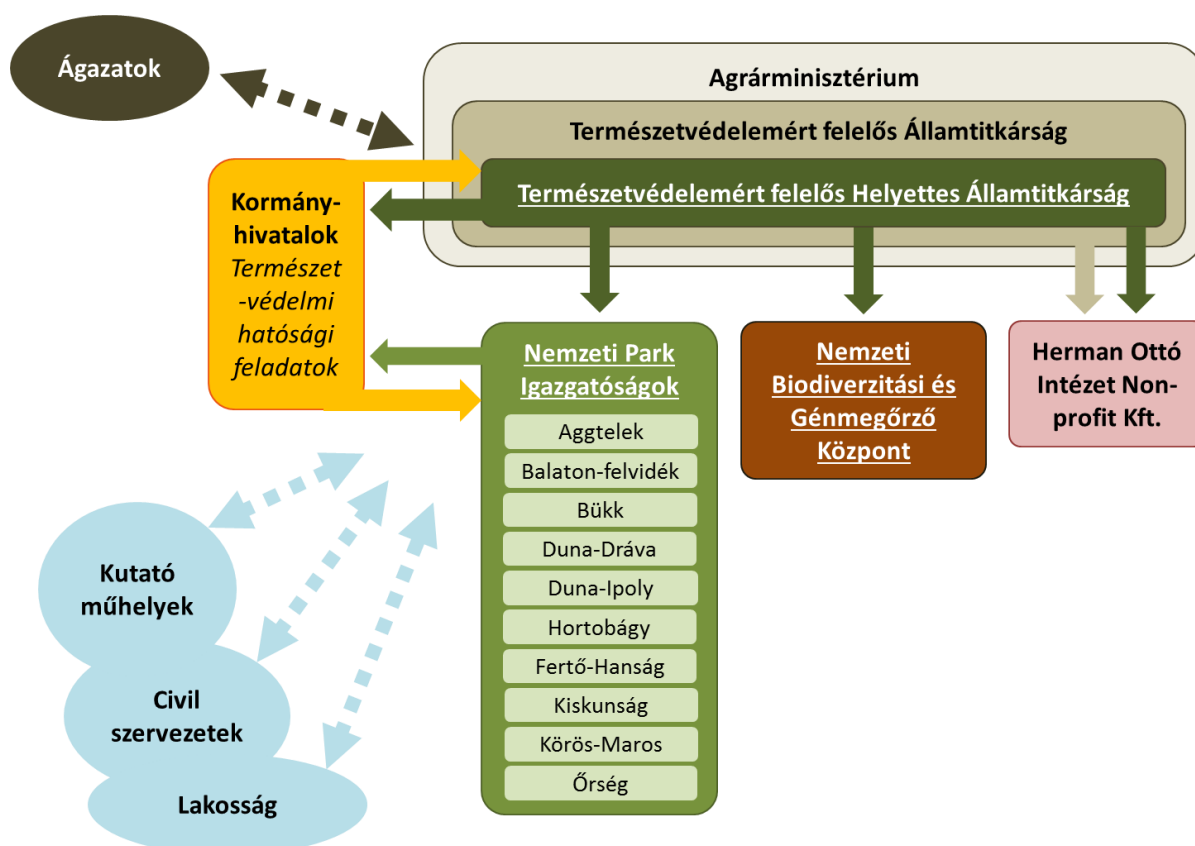
3. CÉLCSOPORTOK, FELHASZNÁLÁSI TERÜLETEK

A BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció mindenekelőtt az ágazati szakpolitika és fejlesztéspolitika tervezési, jelentéstételi és kommunikációs feladataihoz biztosít kulcsfontosságú adatokat, ugyanakkor fontos, hogy relevancia szerint bizonyos adatkörök az érdeklődők és lehetséges felhasználók minél szélesebb köre számára legyenek elérhetők, közvetlenül felhasználhatók.

3.1. FŐBB FELHASZNÁLÓI CÉLCSOPORTOK

A felhasználók lehetséges körének, azaz a természetvédelmi fejlesztési térkép potenciális célcsoportjainak azonosításakor az állami természetvédelem intézményrendszerének felépítése, intézményi összetétele (2. ábra) szolgált kiindulópontként.

2. ábra: az állami természetvédelem intézményi struktúrája (2023. február)

A fenti sematikus ábrán látható intézményi struktúra, illetve az abban szereplő intézmények struktúrában elfoglalt helye a természetvédelmi fejlesztések kapcsán felmerülő **feladatok és funkciók** körét, illetve az **adatok fő felhasználási irányait** is meghatározza. Ezeket figyelembe véve, a BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció kialakítása, működtetése és használata szempontjából a 2. táblázatban szereplő célcsoportok azonosíthatók. A „célcsoport” megjelölés jelen esetben tágabban értelmezett, azaz a közzétett adatok felhasználói mellett azon szervezeteket is felöleli, amelyek feladatköre kiterjed a rendszer felépítésével és működtetésével összefüggő feladatokra (pl. adatszolgáltatóként, vagy a rendszer üzemeltetőiként).

A felsorolás az érintettség mértéke szerinti sorrendben ismerteti az egyes szereplőket, az egyre kevésbé, illetve egyre közvetettebb módon érintett szereplők a lista vége felé

következnek; az érintettség mérlegelése a feladatok és funkciók, illetve a fő felhasználási területek száma alapján történt.

2. táblázat: A BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció célcsoportjai

Célcsoport	Érintett intézmények	Az adatfelhasználás fő irányai
1. Állami természetvédelem – központi irányítás	Agrárminisztérium, Természetvédelemért felelős Államtitkárság és szervezeti egységei, Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.	<ul style="list-style-type: none"> - országos szakterületi stratégiai tervezés; - országos szakterületi fejlesztéspolitikai és pénzügyi tervezés; - a szakterületet érintő területi szintű tervezéssel összefüggő központi koordinációs feladatok; - általános szakterületi eredménykommunikáció; - hazai, európai uniós és nemzetközi jelentéstételi kötelezettségek teljesítése - országos szakterületi adatbázisok működtetése
2. Állami természetvédelem – területi intézmények	Nemzeti park igazgatóságok	<ul style="list-style-type: none"> - területi szintű szakmai-természetvédelmi tervezés (pl. kezelési tervek, Natura 2000 fenntartási tervek és céldokumentumok, fajmegőrzési tervek); - területi szintű fejlesztéspolitikai tervezés; - területi szintű szakmai eredménykommunikáció - hazai, európai uniós és nemzetközi jelentéstételi kötelezettségekkel összefüggő feladatok - területi szintű szakmai adatbázisok működtetése
3. Fejlesztéspolitika	Fejlesztéspolitikai tervezésben érintett minisztériumok	<ul style="list-style-type: none"> - országos fejlesztéspolitikai tervezés - országos fejlesztéspolitikai eredménykommunikáció
	Terület- és településfejlesztésben érintett intézmények (minisztériumok, háttérintézmények)	<ul style="list-style-type: none"> - területi/települési szintű fejlesztéspolitikai tervezés - területi/települési szintű szakmai tervezés (pl. zöldinfrastruktúra)
	Önkormányzatok	<ul style="list-style-type: none"> - települési szintű fejlesztéspolitikai tervezés - települési szintű szakmai tervezés (pl. zöldinfrastruktúra)
4. Természeti területek kezelésében érintett szakterületek	A vízügyi ágazat központi és területi szervei	- országos és területi szintű ágazati (szakmai) tervezés
	Erdőgazdálkodás	- országos és területi szintű ágazati (szakmai) tervezés
5. Kutatás, oktatás	Kutató intézetek, kutatók	- országos és területi szintű szakterületi kutatáshoz szükséges háttér adatok biztosítása
	felsőfokú természetvédelmi vagy más szakirányú képzésben érintett felsőoktatási intézmények oktatói, hallgatói	- országos és területi szintű szakterületi kutatáshoz, illetve hallgatói munkához szükséges háttér adatok biztosítása
6. Társadalmi szervezetek	Természetvédelmi civil szervezetek	- tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása
7. Lakosság	Lakosság	- tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása

Az 1-3. célcsoportokhoz olyan intézmények tartoznak, amelyek a **természetvédelmi fejlesztési térkép**nek nem csupán felhasználói – adatszolgáltatóként, vagy a működtetésért felelős intézményként a rendszer létrehozásában és üzemeltetésében is közvetlenül érintettek. Ezzel

összefüggésben, az érintett intézmények jogosultságai is szélesebb körűek, beleértve az adatok felöltését, szerkesztését, javítását, a rendszer utólagos módosítását, vagy a szélesebb körű adathozzáférés lehetőségét. Főbb funkcióikat és lehetséges feladataikat a következő szakasz ismerteti.

1. Állami természetvédelem – központi irányítás; az érintett szervezetek és szervezeti egységek köre kiterjed az Agrárminisztérium Természet-védelemért felelős Államtitkárságára és az irányítása alá tartozó szervezeti egységekre – beleértve a Természet-védelemért felelős Helyettes Államtitkárságot, a jelen fejlesztés megvalósításáért közvetlen szakmai felelősséggel tartozó Természetmegőrzési Főosztályt, valamint az ágazat általános működtetésében közvetlen szerepet játszó Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztályt –, továbbá a háttérintézményi feladatokat ellátó Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft-re. Ezen intézményi kör szerepe és feladatai az alábbiak ölelik fel:

- A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* létrehozása, tesztelése, üzemeltetése;
- Az állami természetvédelem által megvalósított természetvédelmi adatok gyűjtése, tárolása, az adatgyűjtéssel kapcsolatos általános koordinációs feladatok;
- Az adatgyűjtést megvalósítást biztosító eljárásrend kidolgozása, egyeztetése, gondozása;
- A közvetlen megvalósítású projektek adatainak felöltése (adatszolgáltatás);
- A külső adatszolgáltatóktól beérkezett adatok ellenőrzése, validálása, adatbázisba történő feltöltése (adatfeltöltés);
- A fejlesztések adatbázisának karbantartása;
- Egyes szakpolitikai kérdések és feladatok megoldásával összefüggő általános, vagy tematikus adatlekérdezés.

2. Állami természetvédelem – területi intézmények; az érintett szervezetek köre lényegében a 10 nemzeti park igazgatóságra, mint az országos jelentőségű védett természeti területek és Natura 2000 területek jogszabályban nevesített természetvédelmi kezelőire terjed ki. A nemzeti park igazgatóságok szerepe és érintett feladatai az alábbiak ölelik fel:

- Közreműködés a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* létrehozásában, tesztelésében és üzemeltetésében;
- Közreműködés az adatgyűjtést támogató protokollok kidolgozásában és későbbi frissítéseiben;
- Közreműködés az adatbázis karbantartásában;
- A közvetlen megvalósítású projektek adatainak felöltése (adatszolgáltatás);
- A működési terület vonatkozásában jelentkező szakmai tervezési kérdések és feladatok (pl. fejlesztési tervek összeállítása, nyomon követése, konkrét projektek előkészítése, kezelési/fenntartási tervek összeállítása/aktualizálása) megoldásával összefüggő adatlekérdezés.

3. Fejlesztés-politika; az érintett szervezetek köre az érintett operatív programok irányító hatósági funkcióit ellátó minisztériumokra, illetve minisztériumi szervezeti egységekre terjed ki; alábbiakban felsorolt funkcióik alapját a központi elektronikus pályáztatási rendszerhez való közvetlen hozzáférésük adja, amely lehetővé teszi, hogy a szakpolitikai felelősként kijelölt Agrárminisztérium kérésére az érintett projektek körére vonatkozóan alapvető információkat szolgáltatassanak.

- Közreműködés a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* adatbázisának feltöltésében és karbantartásában;
- Adatszolgáltatás a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* adatbázisának első feltöltéséhez és későbbi ellenőrzéseikhez;
- A természetvédelmi szakterületet érintő általános fejlesztéspolitikai kérdések és feladatok megoldásával összefüggő adatlekérdezés.

A 4-7. célcsoportok esetében a *természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* használatára egyirányúan, közvetlen adatlekérdezések útján kerülhet sor, illeszkedve az adott célcsoport részéről felmerülő speciális kérdésekhez. E célcsoportok esetén szerkesztői jogosultságok telepítése nem merül fel.

3.2. LEHETSÉGES FELHASZNÁLÁSI IRÁNYOK ÉS KÖVETELMÉNYEK

A **2. táblázat**ban felsoroltakat összegezve, a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkcióval* szemben támasztott alapvető követelmények meghatározásakor az alábbi főbb felhasználási irányok figyelembe vétele szükséges.

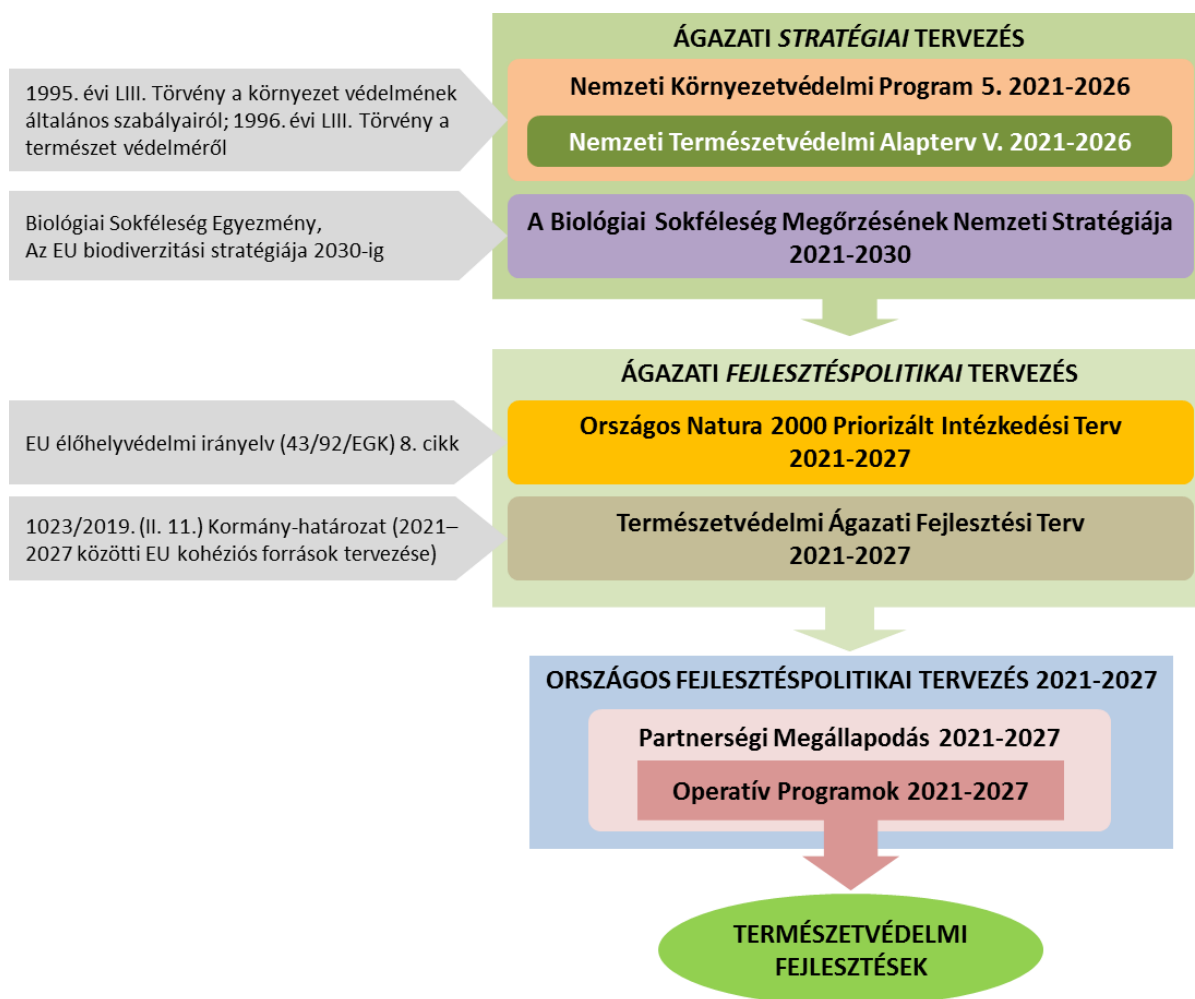
- Az állami természetvédelem felelősségi körébe tartozó **szakterületi stratégiai tervezés** bementi adatainak biztosítása;
- A természetvédelmi szakterületet érintő, illetve a hazai védett természeti területek, Natura 2000 területek és a hozzájuk kapcsolódó természeti értékek megőrzését célzó **országos szintű fejlesztéspolitikai és pénzügyi tervezés** támogatása;
- Az állami természetvédelem felelősségi körébe tartozó **területi szintű szakmai-termesztvédelmi tervezés** – így különösen a védett természeti területek kezelési terveinek, Natura 2000 területek fenntartási terveinek, vagy a fajmegőrzési tervek elkészítésének – támogatása;
- Általános (országos) és területi szintű (regionális, vagy lokális) **szakterületi eredménykommunikáció** megalapozása, az országos fejlesztéspolitikai eredménykommunikáció támogatása;
- A különböző szakterületi stratégiákból és jogszabályokból eredő **hazai, európai uniós és nemzetközi jelentéstételi kötelezettségek** teljesítéséhez szükséges háttér adatok biztosítása;
- A természeti értékek és területek, illetve a természeti rendszerek (ökoszisztémák) és az általuk nyújtott szolgáltatások állapotára közvetlenül ható ágazatok – így különösen a vízgazdálkodás, erdészet, mezőgazdaság és vadgazdálkodás – **országos és területi szintű ágazati tervezés támogatása**;
- A **területi és települési szintű fejlesztéspolitikai és szakmai tervezés** támogatása;
- Az országos és területi szintű **szakterületi kutatáshoz szükséges háttér adatok biztosítása**;
- A **természetvédelmi fejlesztésekkel kapcsolatos tájékoztatás és nyilvánosság** biztosítása, országos és helyi szinten

Az állami természetvédelem intézményrendszere esetében a fentebb felsorolt általános felhasználási irányok mentén számos, konkrét stratégiákból és jogszabályokból levezethető tervezési és jelentéstételi feladat azonosítható, amelyek hatékony és pontos ellátásában jelentős előrelépést jelent a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* és a hozzá kapcsolódó adatbázisok elérhetősége. Az így körülírható konkrét felhasználási területeket az alábbiakban foglaljuk össze.

3.2.1. Természetvédelmi ágazati tervezés

Az állami természetvédelem intézményei, illetve általában a természetvédelmi ágazat által egy adott időszakban követendő cselekvési irányok, és megvalósítandó feladatok azonosítását többéves szakpolitikai és fejlesztéspolitikai tervezési folyamat alapozza meg. A természetvédelmi fejlesztések tekintetében e folyamat legfőbb célja a szakpolitikai célkitűzésekből levezethető fejlesztési szükségletek azonosítása, és a fejlesztéspolitika eszközrendszerével – azaz a releváns fejlesztési programokkal – történő összekapcsolása. A 2021-2027 közötti európai uniós pénzügyi időszak vonatkozásában e tervezési folyamat a **3. ábra** szerinti stratégiai és tervezési dokumentumok elkészítésén keresztül valósult meg.

3. ábra: a 2021-2027 közötti időszakra vonatkozó természetvédelmi ágazati tervezés súlyponti elemei

3.2.1.1. Országos ágazati stratégiai tervezés

Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét az 1997 óta hat éves időtartamokra készülő **nemzeti környezetvédelmi programok** jelentik. A programok kidolgozásáról, céljáról, tartalmáról és megvalósításáról a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.), míg a programok részét képező **nemzeti természetvédelmi alapterv** megalkotásáról a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezik. A 27/2015. (VI. 17.) OGY határozattal elfogadott 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-4) 2020-ban lezárult, a következő időszakra szóló, immár **5. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-5)**, és az annak mellékletét képező **V.**

Nemzeti Természetvédelmi Alapterv (V. NTA) elfogadására 2022 decemberében került sor. Az NKP 5 – és a részét képező V. NTA – elődeihez hasonlóan keretbe foglalja a szakpolitikai célkitűzéseket és a szakterületi terveket, programokat (pl. A biológiai sokféleség megőrzésének nemzeti stratégiája, Országos Levegőterhelés-csökkentési Program, Országos Környezeti Kármentesítési Program, Nemzeti Vízstratégia, Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv, Országos Hulladékgazdálkodási Terv). Mindemellett kapcsolódik számos más szakterület stratégiai, szakpolitikai célkitűzéseire (pl. Nemzeti Közlekedési Stratégia, Nemzeti Energiastratégia 2030, Nemzeti Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv, 2. Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia). Ezzel összhangban a 2021-2026 közötti időszakra szóló Nemzeti Természetvédelmi Alapterv V. meghatározza az állam természetvédelmi feladatai kapcsán követendő kiemelt célokat, továbbá kijelöli a főbb cselekvési irányokat valamennyi érintett állami szerv, illetve különösen a természetvédelmi igazgatási szervek számára. Az V. NTA-ban rögzített főbb stratégia célkitűzések az alábbiak:

- A **biológiai sokféleség megőrzése**, és az Európai Unió 2030-ig szóló biológiai sokféleség stratégiájának hazai megvalósítása, beleértve a 2020 utáni időszakra szóló nemzeti biológiai sokféleség megőrzési stratégia kidolgozását és végrehajtását, a hazai zöld infrastruktúra kiterjesztését, az ökoszisztémák és szolgáltatásaik megőrzést célzó ágazati együttműködések erősítését, az élőhely-rekonstrukciós erőfeszítések folytatását, a természetvédelmi kezelés eszköztárájának továbbfejlesztését, valamint a biológiai sokféleséget veszélyeztető inváziós fajok elleni fellépést;
- A **Natura 2000 hálózat működtetése**, beleértve a finanszírozás kereteinek kialakítását, a Natura 2000 területek fenntartási terveinek elkészítését és ütemezett aktualizálását, a Natura 2000 területekre vonatkozó természetvédelmi célkitűzéseket pontosító céldokumentumok összeállítását, a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek helyzetének javítását, valamint a társadalmi elfogadottság és kommunikáció erősítését;
- A **természetvédelmi bemutatási és ökoturisztikai létesítmények** és szolgáltatások körének és színvonalának **fejlesztése**, valamint a társadalmi kapcsolatok erősítése, a környezeti tudatosság és a társadalmi elköteleződés javítása érdekében;
- A **Természetvédelmi Információs Rendszer továbbfejlesztése**, beleértve a rendszer külső adatkapcsolatainak biztosítását, az állami nyilvántartások összehangolását, a természetvédelmi biotikai adatgyűjtést célzó monitorozó programok – köztük **Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR)** – továbbfejlesztését és rendszer-szintű összehangolását, a működtetés intézményi és pénzügyi hátterének biztosítását, valamint a természetvédelmi alapinformációkat hordozó térképek lakossági hozzáférhetőségének biztosítását

A Kvt. előírása alapján az új nemzeti környezetvédelmi program benyújtásakor beszámoló készül az Országgyűlés részére a korábbi NKP végrehajtásáról és a végrehajtás során szerzett tapasztalatokról.

Az ágazati stratégiai tervezés másik fontos pillére a hazai biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható hasznosítására irányuló **nemzeti biodiverzitás stratégia**, amelynek kidolgozásáról Magyarország a Biológiai Sokféleség Egyezmény részes feleként gondoskodik. Az immár harmadik alkalommal elkészülő, 2021-2030 közötti időszakra szóló nemzeti stratégia – a 3. Nemzeti Biodiverzitás Stratégia – Magyarország biológiai sokféleségének megőrzésére és fenntartható hasznosítására vonatkozó átfogó stratégia, amelynek kidolgozására a nemzetközi és európai uniós kötelezettségekkel összhangban került sor. Ennek megfelelően a 3. Nemzeti Biodiverzitás Stratégiában történik meg többek között az EU 2030-ig szóló biodiverzitás stratégiájában megfogalmazott uniós kötelezettségvállalások hazai kontextusba történő

átültetése. A stratégia kidolgozása során további szempont, hogy az összhangban legyen az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programmal és az annak részét képező 5. Nemzeti Természetvédelmi Alaptervvvel, és egymás végrehajtását kölcsönösen támogassák. E stratégiai dokumentumok megközelítésén a 3. Nemzeti Biodiverzitás Stratégia annyiban túl is lép, hogy valamennyi stratégiai terület és célkitűzés tekintetében konkrét mérhető célokat és az eredményesség mérését lehetővé tevő indikátorokat határoz meg.

Magyarország első biológiai sokféleség megőrzési stratégiáját (2009-2014) a harmadik Nemzeti Környezetvédelmi Program mellékleteként fogadta el az Országgyűlés, míg a második, 2015-2020 közötti időszakra szóló stratégia már önálló stratégiaként készült el és került elfogadásra. A 2021-2030 közötti időszakra szóló nemzeti stratégia összeállítása és egyeztetése megtörtént, elfogadására várhatóan 2023 első negyedévében kerül sor.

3.2.1.2 Országos ágazati fejlesztéspolitikai tervezés

A természetvédelmi ágazat átfogó célkitűzéseit rögzítő, fentebb ismertetett stratégiai dokumentumok a konkrét természetvédelmi fejlesztések és beruházások azonosításához önmagukban még nem elegendők, ennek érdekében további célzott, kifejezetten fejlesztéspolitikai megközelítésű intézkedési tervek összeállítása is szükséges. A természetvédelmi ágazatot érintően a 2021-2027 időszak fejlesztéseinek megalapozásához az európai uniós és hazai szabályozás két ilyen cselekvési terv összeállítását tette szükségessé: (1) az EU élőhelyvédelmi előírásaival összhangban megtörtént az **Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv** összeállítása, illetve (2) a hazai fejlesztéspolitikai szabályozás alapján **Természetvédelmi Ágazati Fejlesztési Terv** készült.

Az Élőhelyvédelmi irányelv (92/43/EGK) 8. cikkében foglalt rendelkezések alapján a Natura 2000 hálózattal és a közösségi jelentőségű természeti értékek (fajok, élőhelyek) megőrzésével összefüggő fejlesztések európai uniós finanszírozásának szakmai megalapozásaként valamennyi tagállam úgynevezett **Natura 2000 priorizált intézkedési tervet** állít össze. Az intézkedési terv egy többéves stratégiai tervezési eszköz, amely áttekintést ad az érintett tagállamban, vagy régióban található Natura 2000 hálózat és a vadon élő közösségi jelentőségű fajok és természetes élőhelyek megőrzését célzó intézkedésekről, továbbá meghatározza az ezen intézkedésekkel összefüggő finanszírozási igényeket, és azokat a megfelelő uniós finanszírozási programokhoz/forrásokhoz kapcsolja. Az intézkedési terv, az abban foglalt intézkedések és finanszírozási igények a természetvédelmi szakterületet érintő fejlesztéspolitikai tervezés közvetlen szakmai bemenetei, ugyanakkor nem helyettesítik a tagállami szintű szakpolitikai döntéseket, különös tekintettel az egyes finanszírozási alapok felhasználását és a szakterületek közötti forrásmegosztást illetően. Magyarország esetében – a tartományi berendezkedésű tagállamokkal ellentétben – országos intézkedési terv készült; szerkezete, tartalma az Európai Bizottság és a tagállamok képviselői által közösen kidolgozott útmutatóban foglaltakat követi. Az országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv kidolgozására eddig két alkalommal került sor, az elsőre a 2014-2020 közötti, míg a másodikra a 2021-2027 közötti pénzügyi időszak vonatkozásában. A 2021-2027 időszak fejlesztéseit megalapozó intézkedési terv jóváhagyott változata 2021 márciusában készült el.

Az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv összeállításával párhuzamosan, a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó európai uniós kohéziós források versenyképességet növelő felhasználásának tervezéséről szóló 1023/2019. (II. 11.) Kormányhatározat 2. pontja alapján számos ágazat vonatkozásában önálló **ágazati intézkedési tervek** készültek, köztük a **Természetvédelmi Ágazati Fejlesztési Terv**. A fejlesztési terv nagymértékben épített a nemzeti park igazgatóságok fejlesztési terveire, igyekezve mindazon sürgető külső és belső kihívásokra válaszolni, amelyek tekintetében fejlesztési források bevonása, célzott fejlesztések megvalósítása 2030-ig jelentős előrelépést hozhat a Magyarországon és a Kárpát-

medencében élők életminőségében, jóllétében, illetve hazánk hosszú távú versenyképességének biztosításában. Új megközelítésként a fejlesztések homlokterében – az önmagukban is pótolhatatlan értékkel bíró természeti és táji értékeken túl – az egészségesen működő táji léptékű természeti rendszerek (ökoszisztémák) állnak, amelyek szolgáltatásai mindennapi életünk alapját teremtik meg, és amelyek nélkül társadalmi jóllétről, gazdasági versenyképességről hosszabb távon nem lehet beszélni.

A Természetvédelmi Ágazati Fejlesztési Terv négy fő pilléren nyugszik, amelyet a terv négy beavatkozása jelenít meg. A természeti értékek, rendszerek és a táj állapotát javító, helyreállító beruházások kaptak helyet az első beavatkozásban, amelynek elsődleges célterületei mindazon természetvédelmi oltalom alatt álló, vagy Natura 2000 területek (vizes, gyepes vagy erdei élőhelyek), amelyek kezelésének első helyi felelőse az állami természetvédelem. A második beavatkozás a hazai társadalmat szólítja meg, biztosítva egyrészt az egyének és családok természeti környezetben történő kikapcsolódásának korszerű infrastruktúráját, másrészt a kommunikáció és szemléletformálás eszközeivel bevonva és jobban elkötelezve honfitársainkat közös értékeink megőrzése iránt. A harmadik beavatkozás az állami természetvédelmi intézményrendszer belső kihívásaira igyekszik válaszolni. Céljai a korszerű, hatékonyan és biztonságosan működő intézményi infrastruktúra megteremtése, a megőrzést és természetvédelmi kezelést megalapozó, aktuális terepi információkra alapozó tudástár létrehozása és a hatékony működés feltételeinek biztosítása, továbbá a társágzatokkal folytatott közös munka – az ágazati integráció – módszertani kereteinek megteremtése. A negyedik beavatkozás azon természetvédelmi célú, mező- és erdőgazdálkodási támogatásokat foglalja magában, amelyek felhasználásával a védett természeti területeken, Natura 2000 területeken és más magas természeti értékű területeken gazdálkodók természetmegőrző gazdálkodása biztosítható.

3.2.1.3. A természet-helyreállítással összefüggő jövőbeli tervezési feladatok

A felsorolt ágazati stratégiák és stratégiai tervezési dokumentumok köre a jövőben tovább bővül. Az Európai Unió 2030-ig szóló biológiai sokféleség stratégiája alapján készül, várhatóan 2023 év végéig elfogadásra kerülő **EU természet-helyreállítási rendelet** alapján egy úgynevezett **Országos Természet-helyreállítási Terv** összeállítása válik szükségessé. A rendelet 2022 júniusában megjelent, jelenleg is egyeztetés alatt álló tervezete alapján a tagállamoknak várhatóan az alábbi szempontok és célszámok mentén meghatározott helyreállítási intézkedéseket kell megvalósítaniuk:

- a leromlott állapotú közösségi jelentőségű élőhelyek helyreállítása az érintett területek 30%-án (2030-ig), 60%-án (2040-ig), illetve 90%-án (2050-ig);
- a kedvező referencia kiterjedés elérése érdekében az időközben megszűnt közösségi jelentőségű élőhelyek létrehozása a kedvező referencia kiterjedés eléréséhez szükséges területek 30%-án (2030-ig), 60%-án (2040-ig), illetve 100%-án (2050-ig);
- a közösségi jelentőségű fajok megőrzéséhez a fentiekén túl szükséges intézkedések megvalósítása élőhelyeik helyreállítása, létrehozása és az ökológiai kapcsolatok megfelelő mértékű kialakítása érdekében;
- a városi zöldfelületek kiterjedésében a 2021. évi szinthez képest jelentkező csökkenés megszüntetése 2030-ig, továbbá az érintett területek zöldfelület-arányának 3%-os (2030-ig) illetve 5%-os (2050-ig) növelése, továbbá 2050-re valamennyi nagyvárosban, illetve városban és elővárosban legalább 10 %-os városi lombkorona-fedettség;
- a felszíni vizek hosszirányú és oldalirányú átjárhatóságát akadályozó elemek felmérése, leltárba vétele és ahol lehetséges, felszámolása;

- a beporzó szervezetek populációi által mutatott negatív trendek megszüntetése és megfordítása 2030-ig;
- a mezőgazdasági és erdei ökoszisztémák biológiai sokféleségének megőrzéséhez a fentiekben túl szükséges helyreállítási intézkedések megvalósítása, amelyek következtében többek között a mezőgazdasági területek közönséges madárindexe 2030-ra 110, 2040-re 120, 2050-re pedig 130 %-ot ér el Magyarországon. Továbbá a lecsapolt tőzeglápból álló, mezőgazdasági felhasználású területek 30%-át 2030-ig, 50%-át 2040-ig, 70%-át 2050-ig helyre kell állítani, egy részét árasztással, az erdőkben pedig növekvő tendenciát kell elérni az álló és fekvő holtfa, a nem egyidős fákból álló erdők aránya, az erdők összekapcsoltsága, az erdei madárindex és a szervesszén-készlet tekintetében.

A felsorolt célok teljesítését biztosító konkrét helyreállítási intézkedések meghatározására, és a helyreállítási célterületek azonosítására a rendelet elfogadása után 24 hónapon belül összeállítandó országos természet-helyreállítási tervben kerül sor. A tervnek tartalmaznia kell egyebek mellett az intézkedések megvalósításának várható költségeit és lehetséges forrásait, továbbá a megvalósításuk és eredményességük nyomán követésének mechanizmusait.

A helyreállítandó területek körének és kiterjedésének meghatározásakor a közösségi jelentőségű élőhelyek esetében figyelembe kell venni a jelenlegi elterjedési területeik kiterjedését és elhelyezkedését, a kedvezőtlen állapotú területek kiterjedését, illetve az elmúlt évtizedekben bekövetkezett dokumentált veszteségek figyelembevételével számolt kedvező referencia kiterjedést. A közösségi jelentőségű fajok esetében a célterületek azonosítása a kedvező természetvédelmi helyzet eléréséhez szükséges élőhelyek állapotának és kiterjedésének figyelembevételével történik.

A fentebb ismertetett ágazati stratégiák és stratégiai tervezési eszközök mindegyikére igaz, hogy a bennük foglalt célkitűzések megvalósításának fő eszközei a fejlesztési forrásokból megvalósuló természetvédelmi beruházások. A természetvédelmi fejlesztések megvalósítása önálló célként is megjelenik, ugyanakkor hozzájárul a természeti értékek és területek megőrzésével, állapotuk és megőrzésük feltételeinek javításával összefüggő célok teljesüléséhez. Ennek megfelelően a BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció és a háttérben működő adatbázis alapvető szerepet kaphat a következő időszakokra vonatkozó stratégiai dokumentumok megalapozásakor, összeállításakor, majd a megvalósítás eredményességének meghatározása és kommunikációja tekintetében.

3.2.2. Természetvédelmi jelentéstételi feladatok

Az ágazati tervezés előző pontban ismertetett esetei mellett a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* közvetlen bemeneti adatokat biztosíthat az állami természetvédelem országos szakmai jelentéstételi feladatainak megvalósításához.

3.2.2.1. Jelentés a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek természetvédelmi helyzetéről

A természetes élőhelyek, illetve a vadon élő növény- és állatvilág megőrzéséről szóló 92/43/EGK irányelv (élőhelyvédelmi irányelv) 17. cikk (1) bekezdése, illetve a vadon élő madarak védelméről szóló 2009/147/EK irányelv (madárvédelmi irányelv) 12. cikk (1) bekezdés alapján valamennyi tagországnak hatévente jelentést kell készítenie az Európai Bizottság részére a két irányelv egyes cikkeinek értelmében hozott nemzeti intézkedések végrehajtásáról. Az élőhelyvédelmi irányelv alapján készített jelentésnek tartalmaznia kell a megőrzési intézkedésekre vonatkozó általános tájékoztatást, a meghozott intézkedések

közösségi jelentőségű a fajok és élőhelyek természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásának értékelését, valamint a közösségi jelentőségű fajokra és élőhelyekre vonatkozó ellenőrzési tevékenység főbb eredményeit. Ehhez hasonlóan a madárvédelmi irányelv szerinti jelentés a közösségi jelentőségű madárfajok megőrzése érdekében hozott intézkedéseket, illetve az intézkedések madárfajok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásának értékelését ismerteti. A két irányelv szerinti tagállami jelentések összeállítására eddig három ízben került sor, először 2007-ben a 2001-2006-os állapot szerint, ezt követően 2013-ban a 2007-2012-es állapot alapján, majd legutóbb 2019-ben 2013-2018 közötti időszakban tapasztalt állapot vonatkozásában. Ez utóbbi jelentés keretében összesen 45 hazai előfordulású közösségi jelentőségű élőhelytípus, 212 növény és állatfaj, továbbá 212 fészkelő, 19 átvonuló és 24 telelő madárfaj országos természetvédelmi helyzetéről adtunk számot.

A természetvédelmi fejlesztésekre fordított források döntő részét – pl. a 2014-2020 időszakban e célra felhasznált források mintegy 79 %-a – a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek közvetlen helyreállítását és megőrzésük feltételeinek megteremtését támogató területi beavatkozásokra fordítjuk. A fejlesztések eredményességének megítélése szempontjából **elengedhetetlen, hogy a közösségi természeti értékek madárvédelmi irányelv, illetve az élőhelyvédelmi irányelv alapján értékelt természetvédelmi helyzete és az ennek javítása érdekében megvalósított fejlesztések közötti kapcsolódások egyértelműen megállapíthatók, kimutathatók és elemezhetőek legyenek.**

3.2.2.2. Jelentés az idegenhonos inváziós fajokról

Az Európai Parlament és a Tanács **idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 1143/2014/EU rendeletének** (2014. október 22.) 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Európai Unió tagállamainak, így **Magyarországnak is jelentenie kell az alábbi rendeletben foglalt kötelezettségek teljesítéséről:**

- az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok környezetben való előfordulására vonatkozó adatok gyűjtésére és rögzítésére szolgáló felügyeleti rendszer felállítása, működtetése;
- az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok Unióba történő szándékos betelepítésének a megelőzéséhez szükséges hatósági ellenőrzések rendszerének kialakítása;
- A Magyarország területén jelen lévő, az Unió számára, regionális, vagy tagállami szinten veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok elterjedési területére, vándorlási és szaporodási jellemzőikre vonatkozó információk összegyűjtése, közzététele;
- Az idegenhonos inváziós fajok terjedésének kiemelt útvonalaira vonatkozó cselekvési tervek összeállítása, beleértve a tervezett fellépések ütemtervének meghatározását, a kiemelt útvonalakra irányuló és az idegenhonos inváziós fajok Unióba történő nem szándékos behurcolásának és Unión belüli terjedésének a megelőzése érdekében meghozandó intézkedések azonosítását, valamint az önkéntes fellépések és a bevált gyakorlatok gyűjteménynek közzétételét;
- A korai észlelést követően megfelelő intézkedések megvalósítása az érintett idegenhonos inváziós fajok állományainak kiirtása érdekében;
- A Magyarország területén széles körben elterjedtnek talált és az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok elleni kezelési intézkedések meghatározása és megvalósítása a biológiai sokféleségre, a kapcsolódó ökoszisztéma-szolgáltatásokra, valamint adott esetben az emberi egészségre vagy a gazdaságra gyakorolt hatásuk

minimalizálása érdekében, továbbá ezek eredményességének és célfajokra gyakorolt hatásainak meghatározása;

- Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatosan kutatásra, *ex situ* megőrzést célzó tevékenységek folytatására, illetve amikor az emberi egészség előmozdításához elengedhetetlen, az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajokból származó termékek tudományos tevékenység keretében való előállítására és a későbbi gyógyászati felhasználásra vonatkozó engedélyezési rendszer kialakítása, működtetése, beleértve a kiadott engedélyekben foglaltak hatósági ellenőrzését;
- Intézkedések megvalósítása a lakosság idegenhonos inváziós fajok jelenlétével kapcsolatos tájékoztatása érdekében, továbbá a lakosság által megvalósítható intézkedések bátorítása;
- A jelen 1143/2014/EU rendeletnek való megfelelés érdekében végrehajtott intézkedések költségeivel kapcsolatos információk összegyűjtése, közzététele, amennyiben ezek rendelkezésre állnak.

Az első jelentés Európai Bizottság felé történő továbbítására 2019. június 1-i határidővel került sor, további aktualizálására hatévente kell sort keríteni.

Az idegenhonos inváziós fajok agresszív terjedése elleni fellépés – beleértve e fajok állományainak vegyszeres és mechanikus eljárásokkal történő visszaszorítását – a természetvédelmi fejlesztések keretében megvalósuló élőhely-rekonstrukciós beavatkozások egyik kulcseleme. Látva az inváziós fajok visszaszorítására irányuló szisztematikus és tervszerű fellépés egyre erősödő kényszerét, **elengedhetetlen, hogy e tevékenységek volumenére és helyszíneire vonatkozó adatok strukturáltan, könnyen elérhető formában rendelkezésre álljanak** – részben az eddig megvalósított fejlesztések adatainak feldolgozásával, részben pedig az új fejlesztések inváziós fajok visszaszorításával összefüggő adatainak strukturált rögzítésével.

3.2.2.3. Jelentés a természet-helyreállítási intézkedések megvalósításáról

Az előzőekben hivatkozott, várhatóan 2023. év végén hatályba lépő **EU természet-helyreállítási rendelet**ből adódóan **újabb jelentéstételi kötelezettségek jelentkezése várható**. A jelenlegi tervezet rendelkezései alapján a tagállamoknak évente kell majd adatot szolgáltatniuk a helyreállítással érintett területek kiterjedése vonatkozásában, illetve háromévente részletesen be kell számolniuk a rendeletben foglaltak, illetve a rendelet alapján összeállított **Országos Természet-helyreállítási Terv** megvalósítása kapcsán. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a természetvédelmi fejlesztések, illetve az ezek megvalósítására rendelkezésre álló európai uniós és hazai források az Országos Természet-helyreállítási Terv megvalósításának fő eszközei lesznek. Ennek megfelelően **a természet-helyreállítási rendelet alapján összeállítandó jelentések elkészítése a különböző beavatkozások adatainak rögzítése, feldolgozása és a megvalósítás helyszíneinek térinformatikai adatbázisba történő rögzítése nélkül elképzelhetetlen**.

3.3. TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEKKEL KAPCSOLATBAN FELMERÜLŐ LEKÉRDEZÉSI IGÉNYEK

A **BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció** által kielégítendő konkrét adatigények meghatározására az előzőekben azonosított felhasználói célcsoportok sajátosságai, várható információigényei, illetve a természetvédelmi fejlesztések adatai kapcsán meghatározott főbb felhasználási irányok figyelembe vételével került sor. A kialakítandó lekérdezési lehetőségek részletes listáját a **3. táblázat** ismerteti.

A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép* kidolgozása iteratív folyamatként valósítható meg, így a kidolgozás végső megoldásai a megvalósítási folyamat során kisebb-nagyobb mértékben módosulhatnak. Ennek megfelelően **az alább ismertetett lekérdezési funkciók köre a megvalósítás előzetes bemeneteként tekinthető, amely a tapasztalatok fényében új elemekkel bővíthet, illetve megfelelő adatok hiányában egyes elemek kikerülhetnek.**

3. táblázat: A természetvédelmi fejlesztési térkép javasolt lekérdezési funkciói

Lekérdezés	Tematikus szűrési lehetőségek
ADATCSOPORT 1: FORRÁSFELHASZNÁLÁS	
Természetvédelmi fejlesztések megvalósítására fordított források (forint)	<u>ütemezés szerint</u> : projektek teljes támogatási összege pénzügyi időszakok és fejlesztési programok szerint összesítve
	<u>fejlesztés jellege szerint</u> : (1) közvetlen területi beavatkozások – élőhely-rekonstrukció, fajmegőrzés, kezelési infrastruktúra, élettelen természeti értékek helyreállítása; (2) közvetett hatású beavatkozások – tervezés, monitorozás, bemutatás, kommunikáció – <i>ERFA/KA finanszírozású, INTERREG, ill. külföldi koordinálású LIFE projektek esetében a 2014-2020 időszaktól; hazai koordinálású LIFE projektek esetében a 2007-2013 időszaktól</i>
	<u>fejlesztés jellege szerint, részletezve</u> : (1) élőhely-rekonstrukció, (2) fajmegőrzés, (3) kezelési infrastruktúra, (4) élettelen természeti értékek, (5) bemutatás, környezeti nevelés – infrastruktúra, (6) természetvédelmi őrzés (7) monitorozás – infrastruktúra, (8) monitorozás, stratégiai tervezés – "puha" beruházások, (9) egyéb – pl. előkészítés, tanácsadó szolgálat, stratégiai dokumentumok készítése – <i>ERFA/KA finanszírozású, INTERREG, ill. külföldi koordinálású LIFE projektek esetében a 2014-2020 időszaktól; hazai koordinálású LIFE projektek esetében a 2007-2013 időszaktól</i>
	<u>a megvalósítás intézményi keretei szerint</u> : (1) nem konzorciumi formában, (2) konzorciumi formában
Természetvédelmi fejlesztések forrásfelhasználása (forint) projektenként – projektlista	<u>ütemezés szerint</u> : projektek támogatási összege pénzügyi időszakok és fejlesztési programok szerint
	<u>fejlesztés jellege szerint</u> : (1) közvetlen területi beavatkozások, (2) közvetett hatású beavatkozások – tervezés, bemutatás, kommunikáció – <i>ERFA/KA finanszírozású, INTERREG, ill. külföldi koordinálású LIFE projektek esetében a 2014-2020 időszaktól; hazai koordinálású LIFE projektek esetében a 2007-2013 időszaktól</i>
	<u>fejlesztés jellege szerint, részletesen</u> : (1) élőhely-rekonstrukció, (2) fajmegőrzés, (3) kezelési infrastruktúra, (4) élettelen természeti értékek, (5) bemutatás, környezeti nevelés – infrastruktúra, (6) természetvédelmi őrzés (7) monitorozás – infrastruktúra, (8) monitorozás, stratégiai tervezés – "puha" beruházások, (9) egyéb – pl. előkészítés, tanácsadó szolgálat, stratégiai dokumentumok készítése – <i>ERFA/KA finanszírozású, INTERREG, ill. külföldi koordinálású LIFE projektek esetében a 2014-2020 időszaktól; hazai koordinálású LIFE projektek esetében a 2007-2013 időszaktól</i>
	<u>a megvalósítás intézményi keretei szerint</u> : (1) nem konzorciumi formában, (2) konzorciumi formában
	<u>kedvezményezett szerint</u> : (1) nemzeti park igazgatóságok, (2) egyéb központi költségvetési intézmények, (3) állami tulajdonú gazdasági társaságok, (4) önkormányzatok, (5) civil szervezetek – <i>ERFA/KA finanszírozású, INTERREG, ill. külföldi koordinálású LIFE projektek esetében a 2014-2020 időszaktól; hazai koordinálású LIFE projektek esetében a 2007-2013 időszaktól</i>

ADATCSOPORT 2: CÉLTERÜLETEK KITERJEDÉSE	
Lekérdezés	Tematikus szűrési lehetőségek
Természetvédelmi fejlesztések célterületének ³ kiterjedése (hektár)	<u>ütemezés szerint</u> : a projektek keretében megcélzott területek kiterjedése pénzügyi időszakok és fejlesztési programok szerint összesítve – <i>ERFA/KA finanszírozású projektek esetében a 2004-2006 időszaktól; INTERREG, ill. külföldi koordinálású LIFE projektek esetében a 2014-2020 időszaktól; hazai koordinálású LIFE projektek esetében a 2007-2013 időszaktól</i>
	<u>fejlesztés jellege szerint</u> : (1) élőhely-rekonstrukció, (2) kezelési infrastruktúra, (3) teljes célterület, átfedések nélkül – <i>ERFA/KA finanszírozású és hazai koordinálású LIFE projektek esetében a 2007-2013 időszaktól; INTERREG, ill. külföldi koordinálású LIFE projektek esetében a 2014-2020 időszaktól</i>
	<u>tematika szerint</u> : (1) erdei élőhelyek, (2) gyepek, (3) vizes élőhelyek, (4) inváziós növényfajok visszaszorítása – <i>ERFA/KA finanszírozású, INTERREG, ill. külföldi koordinálású LIFE projektek esetében a 2014-2020 időszaktól; hazai koordinálású LIFE projektek esetében a 2007-2013 időszaktól</i>
Természetvédelmi fejlesztések célterületeinek kiterjedése (hektár) projektenként – projektlista	<u>ütemezés szerint</u> : célterületek átfedések nélküli (nettó) kiterjedése – <i>ERFA/KA finanszírozású projektek esetében a 2004-2006 időszaktól, INTERREG, ill. külföldi koordinálású LIFE projektek esetében a 2014-2020 időszaktól; hazai koordinálású LIFE projektek esetében a 2007-2013 időszaktól</i>
	<u>fejlesztés jellege szerint</u> : (1) élőhely-rekonstrukció, (2) kezelési infrastruktúra – <i>ERFA/KA finanszírozású és hazai koordinálású LIFE projektek esetében a 2007-2013 időszaktól; INTERREG, ill. külföldi koordinálású LIFE projektek esetében a 2014-2020 időszaktól</i>
	<u>tematika szerint</u> : (1) erdei élőhelyek, (2) gyepek, (3) vizes élőhelyek, (4) inváziós növényfajok visszaszorítása – <i>ERFA/KA finanszírozású, INTERREG, ill. külföldi koordinálású LIFE projektek esetében a 2014-2020 időszaktól; hazai koordinálású LIFE projektek esetében a 2007-2013 időszaktól</i>
ADATCSOPORT 3: MEGCÉLZOTT TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TERÜLETEK	
Megcélzott közösségi jelentőségű fajok, illetve megcélzott jelölő állományaik projektenként	
Adott közösségi jelentőségű faj megőrzését segítő/célzó projektek listája	
Megcélzott közösségi jelentőségű élőhelyek, ill. megcélzott jelölő előfordulásaik projektenként	
Adott közösségi jelentőségű élőhelytípus megőrzését segítő/célzó projektek listája	
Megcélzott Natura 2000 területek projektenként	
Adott Natura 2000 terület megőrzését célzó projektek listája	
Megcélzott védett természeti területek projektenként	
Adott védett természeti terület megőrzését célzó projektek listája	
ADATCSOPORT 4: MEGCÉLZOTT TERÜLETEK TÉRKÉPI RÉTEGEI	
Természetvédelmi fejlesztések célterületeinek térinformatikai rétegei – a 2014-2020 közötti fejlesztési időszaktól	<u>ütemezés szerint</u>
	<u>fejlesztés jellege szerint, poligonként</u> : (1) élőhely-rekonstrukció, (2) kezelési infrastruktúra
	<u>tematika szerint, poligonként</u> : (1) erdei élőhelyek, (2) gyepek, (3) vizes élőhelyek, (4) inváziós növényfajok visszaszorítása
	<u>tematika szerint, cél-objektumok <i>pontszerű</i> megjelenítésével</u> : (1) a természetvédelmi kezelési infrastruktúra, (2) élettelen természeti értékek, (3) környezeti nevelési célú objektumok, típus szerint elkülönítve, (4) természetvédelmi bemutatási célú objektumok, típus szerint elkülönítve, (5) természetvédelmi őrszolgálati objektumok (bázishelyek)

³Célterület: az adott projekt keretében érintett azon terület(ek), amely(ek) állapotának javítása érdekében, vagy amely(ek) vonatkozásában a megőrzés feltételeinek fejlesztése érdekében a projekt megvalósul. A célterület nem azonos a fejlesztés tágabb hatásterületével, ill. számos fejlesztési típus esetében (pl. vízháztartást érintő beavatkozások) a célterület nem lesz azonos a közvetlen beavatkozási területtel sem.

Az EU kohéziós forrásokból megvalósított fejlesztések esetén csak a 2014-2020 időszaktól kezdődően tervezett a fentiekben felsorolt valamennyi lekérdezési lehetőség biztosítása. Ettől eltérően a LIFE program keretében, hazai szervezet koordinációjával megvalósuló projektek esetében a 2007-2013 időszakot érintően is teljes körű adatgyűjtés a cél.

4. ADATFORRÁSOK

A jelen fejezet áttekinti az elmúlt többéves – így a 2000-2006, a 2007-2013 és a 2014-2020 évek közötti – európai uniós pénzügyi időszakok során megvalósított természetvédelmi fejlesztések eredményeinek feldolgozásához és térképi megjelenítéséhez szükséges információforrásokat, a hozzáférhető adatköröket, továbbá azonosítja elérhetőségük és felhasználhatóságuk feltételeit. Az egyes időszakok jellegzetességeinek bemutatását követően javaslatokat fogalmaz meg az interaktív természetvédelmi térképen megjelenítendő fejlesztések által érintett fejlesztési programokra és támogatási konstrukciókra vonatkozóan, továbbá meghatározza a valamennyi fejlesztési program, illetve konstrukció esetében releváns, megjelenítendő adatok körét, elkülönítve ezeket a program-, ill. konstrukció-specifikus adatköröktől. A minimálisan elvárt adattartalom összefoglalását a megalapozó tanulmány *3. Melléklete* tartalmazza

Az előkészítő szakasz alapvető célja azon már megvalósított, vagy jelenleg folyamatban lévő fejlesztési programok, támogatási konstrukciók és konkrét projektek körének pontos meghatározása, amelyek a megvalósítás szakaszában térképen is megjelenítésre kerülnek, illetve amelyek adatai bekerülnek a térképi megjelenítést megalapozó projektadatbázisba.

Tekintettel a fejlesztések, illetve az azokhoz felhasznált források volumenére, azok konkrét ökológiai hatásaira, illetve ezek visszakövethetőségére, **a vizsgálat kezdő éve 2004, azaz hazánk európai uniós csatlakozásának éve.** Ennek további indoka, hogy Magyarország ezen évtől viseli a közösségi jelentőségű természeti értékek – fajok és élőhelyek – megőrzésével kapcsolatos tagállami kötelezettségeket, illetve ekkortól beszélhetünk az EU természetvédelmi irányelvei alapján kijelölt hazai Natura 2000 hálózatról. Ugyanakkor a korábbi megvalósítású programok esetében egyes adatok elérhetősége, illetve ezek relevanciája eltérő lehet, így bizonyos adatsorok csak a későbbi évektől kezdődően kerülnek megjelenítésre.

A fejlesztési programok között eltérő megközelítést igényel **a közvetlen európai uniós kezelt LIFE program.** E program forrásaihoz Magyarország már a csatlakozás előtt is hozzáfért és voltak támogatott, sikeresen megvalósított projektek, míg a természetvédelmi fejlesztések finanszírozása szempontjából releváns többi uniós forrás (pl. Európai Regionális Fejlesztési Alap) csak a csatlakozást követően vált jelentősebb volumenben elérhetővé. További fontos különbség, hogy a LIFE program nemzetközi projektek megvalósítását is finanszírozza, így a hazai szervezetek számos esetben nemzetközi konzorciumvezető hazai partnereként vettek részt a fejlesztések megvalósításában. Ezzel összhangban a **LIFE Program esetében az adatok áttekintése az első hazai megvalósítású természetvédelmi LIFE projekt elnyerésének időpontjáig (2000) nyúlik vissza, ugyanakkor a részletesebb fejlesztési adatok feldolgozása** a hazai koordinálású LIFE projektek esetén a 2007-2013 és a 2014-2020 időszakokat érinti, míg a külföldi koordinálású, hazai szervezetek részvételével megvalósuló LIFE projektek esetén csak a 2014-2020 időszakot.

Az érintett fejlesztési programok és támogatási konstrukciók azonosítása során az alábbi két szempont kiemelten érvényesült:

- A kapcsolódó (támogatott) fejlesztések várható hozzájárulása a természeti értékek, köztük kiemelten a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek megőrzéséhez, illetve a hazai jogszabályok alapján védett vagy közösségi jelentőségű természeti területek állapotának javításához. E szempont érvényesítése azt jelentette, hogy a **fejlesztések körének azonosításakor nagyobb hangsúly helyeződött a közvetlen hatású, konkrét természeti**

területeket, vagy értékeket célzó fejlesztésekre, illetve az ezeket támogató programokra és konstrukciókra.

- Az állami természetvédelem intézményrendszere – így kiemelten a jogszabály szerint az országos jelentőségű védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezeléséért felelős nemzeti park igazgatóságok – érintettsége; azaz **a fejlesztések körének azonosításakor nagyobb hangsúly helyeződött az állami természetvédelem intézményrendszere által megvalósított fejlesztésekre.** Ennek szakmai indokai, hogy a természetvédelmi szakterület itt érintett stratégiai célkitűzéseinek megvalósításáért elsősorban az állami természetvédelem felel, jelentős érdemi hatással bíró fejlesztések megvalósítására döntően az állami természetvédelem, azon belül is a nemzeti park igazgatóságok közreműködésével került sor, továbbá e fejlesztések részletes adatainak hozzáférhetősége és közzététele jobban biztosítható.

4.1. A 2004-2006 IDŐSZAKBAN ERFA ÉS KA FORRÁSBÓL MEGVALÓSÍTOTT TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK ADATAI

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), illetve a Kohéziós Alap (KA) forrásai 2004. évi európai uniós csatlakozásunkat követően váltak Magyarország számára jelentősebb volumenben elérhetővé. Bár a hétéves fejlesztési időszak már 2000-ben elindult, Magyarország 2004-ben tudott a források felhasználásába bekapcsolódni, amihez a 2004-2006 időszakra szóló Nemzeti Fejlesztési Terv (NFT I.) keretében meghirdetett öt operatív program teremtett alapot. A természetvédelmi fejlesztések megvalósítására kisebb volumenben került sor a Környezetvédelem és Infrastruktúra Operatív Program (KIOP), „KIOP-1.5.1-Természetvédelem erősítése” támogatási konstrukciója keretében. Az operatív program teljes kerete 301,1 millió euro volt 1999 éves árszinten, amely az adott év átlagos árfolyamát (252,8 Ft/EUR) figyelembe véve 76 118 080 000 forintnak feleltethető meg. E forráskeretből összesen 11 természetvédelmi beruházás valósult meg, amelyek teljes összege 3 277 326 000 forint, az OP forráskeretének 4,3%-a.

A fejlesztések megvalósításáról kedvezményezettként három nemzeti park igazgatóság – a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság és a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság – gondoskodott. A fejlesztések keretében élőhely-rekonstrukciós beavatkozások megvalósítására, erdei iskolák infrastrukturális fejlesztésére, egyes madarakra veszélyes elektromos légvezetékek kiváltására továbbá Natura 2000 területek állam részére történő megvásárlására került sor.

A projektek részletes adatai a támogatást nyújtó, illetve a szakterületi felügyeletet ellátó intézményeknél többnyire nem elérhetők. Az adatok elérhetőségének részletezését a **4. táblázat** ismerteti.

4. táblázat: A KIOP 2004-2006 keretében megvalósított természetvédelmi fejlesztések adatainak elérhetősége

Adatcsoportok	Adatok elérhetősége, felhasználhatósága	Adatforrás
Általános adatok <i>Az érintett többéves támogatási ciklus; fejlesztési program és támogatási konstrukció megjelölése; a projekt címe és hivatalos azonosítója; a projektben résztvevő szervezetek (projektgazda, konzorciumi partnerek) megnevezése; a projekt kezdő és végdátuma; összköltség és a támogatási összeg</i>	Nagyrészt elérhető, teljes körűen publikálható; a projektek pontos kezdő és végdátuma nem elérhető	www.palyazat.gov.hu
Az összköltség részletezése partnerek szerint <i>A költségek fő kedvezményezettre, illetve érintett konzorciumi partnerekre eső hányada</i>	Nem elérhető	-

Adatcsoportok	Adatok elérhetősége, felhasználhatósága	Adatforrás
Költségek tematikus bontása <i>az adott témára eső fejlesztési források összege forintban, a járulékos költségek (projektmenedzsment, kommunikáció stb. arányos részével együtt); témák: élőhely-rekonstrukció, kezelési infrastruktúra, fajmegőrzés (célzott), élettelen értékek, bemutató, környezeti nevelés, kommunikáció, természetvédelmi őrzés, monitorozás, stratégiai tervezés, egyéb</i>	Nem elérhető	-
Célterületek kiterjedése <i>a közvetlen területi beavatkozásokat tartalmazó projektek célterületének kiterjedése hektárban, átfedések nélkül, továbbá a következő tematikus bontás szerint: kezelési infrastruktúra fejlesztése, élőhely-rekonstrukció, inváziós fajok állományainak közvetlen visszaszorítására irányuló beavatkozások, erdei, gyepes illetve vizes élőhelyek helyreállítását célzó beavatkozások</i>	Nem elérhető	-
Megcélzott közösségi jelentőségű értékek <i>Az adott projekt által közvetlenül megcélzott közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok felsorolása</i>	Nem elérhető	-
Megcélzott védett természeti területek <i>A közvetlen területi beavatkozásokkal megcélzott országos, vagy helyi jelentőségű védett természeti területek, illetve Natura 2000 területek felsorolása</i>	Nem elérhető	-

Az adatok elérhetőségének korlátai, a fejlesztések viszonylag kis volumene, illetve a megvalósítás ideje miatt a KIOP 2004-2006 természetvédelmi fejlesztései esetében csak az általános összefoglaló adatok összegyűjtése és megjelenítése javasolt. A részletes szakmai adatok összegyűjtése, közzététele és a fejlesztések térképi megjelenítése aránytalanul nagy ráfordítást igényelne, illetve a későbbi fejlesztési időszakok projektjeinek adataival való összevethetősége kétséges.

4.2. A 2007-2013 IDŐSZAKBAN ERFA ÉS KA FORRÁSBÓL MEGVALÓSÍTOTT TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK ADATAI

A 2007-2013 közötti pénzügyi időszakban megvalósuló természetvédelmi fejlesztések finanszírozását döntő részben a kevésbé fejlett régiók számára elérhető Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) „3. Természeti értékeink jó kezelése” prioritástengelye, illetve a fejlettebb régióként számon tartott Pest megye számára elérhető Közép-Magyarország Operatív Program (KMOP) „3. A régió vonzerejének fejlesztése” prioritástengelye keretében elérhető európai uniós és hazai források biztosították. Az utóbbi program keretében lényegében a KEOP-éhoz hasonló szakmai tartalmú, úgynevezett tükörkonstrukciók kerültek meghirdetésre azzal a céllal, hogy a két program együttesen biztosítani tudja az ország egészének lefedettségét. Az első projektek elindítása 2008 májusára tehető, míg az időszak utolsó projektjeinek pénzügyi zárása 2015. december 31-ig történt meg.

Az említett két program keretében szakmai tartalom szerint elkülönülő támogatási felhívások meghirdetésére került sor (a konstrukciók felsorolását ld. az **5. táblázatban**), amelyre az állami természetvédelem területi szervei, a nemzeti park igazgatóságok mellett számos egyéb intézmény (állami tulajdonú erdőgazdasági vállalatok, vízügyi igazgatóságok, önkormányzatok, civil szervezetek stb.) is pályázhatott. A támogatói döntések meghozatala egy felhívás kivételével minden esetben pályázatos eljárásrend szerint történt, a kedvezményezettek által benyújtott pályázatokat külső szakértők értékelték, a támogatói döntés meghozatalára bíráló bizottságok, vagy döntés előkészítő bizottságok tettek javaslatot,

a pályázatok, illetve az értékelések áttekintését követően. Kiemelt projektek előzetes nevesítésére mindössze 5 természetvédelmi fejlesztés esetében kerül sor.

A fejlesztések szakmai tartalma az alábbi főbb tevékenységekre összpontosult:

- Leromlott állapotú élőhelyek helyreállítása, új élőhelyek létrehozása roncsolt területeken;
- A természetes és természetközeli élőhelyek természetvédelmi kezeléséhez szükséges épített infrastruktúra és eszközpark létrehozása, fejlesztése;
- Az élettelen természeti értékek (pl. barlangok, kunhalmok, földvárak, alapszelvények stb.) megőrzéséhez és bemutathatóságához szükséges feltételek megteremtése;
- Vonalas létesítmények – magas- és középfeszültségű szabadvezetékek és tartóoszlopok, út, vasút – természetkárosító hatásainak mérséklését, természetbarát átalakítását célzó fejlesztések;
- Gyűjteményes növénykertek és védett történeti kertek helyreállítása és ex situ megőrzési programokban játszott szerepük erősítése;
- A környezeti nevelés helyszíneiként használt erdei iskolák és óvodák felújítása, kül- és beltéri infrastruktúrájának fejlesztése, eszközellátottságuk és programkínálatuk javítása.

A két program keretében összesen 355 egyedi fejlesztés (projekt) valósult meg, amelyek együttes összköltsége több mint 48,5 milliárd forint volt.

5. táblázat: A KEOP és KMOP keretében meghirdetett támogatási konstrukciók

Támogatási konstrukció megnevezése	Felhívások száma	Érintett projektek száma	Érintett projektek összköltsége (forint)
KEOP-3.1.2/2F Élőhelyvédelem, -helyreállítás, vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése (megvalósítás)	2	99	25 715 862 049
KEOP-3.1.3/2F Gyűjteményes növénykertek és védett történeti kertek megőrzése és helyreállítása (megvalósítás)	2	28	4 770 566 424
KEOP-3.1.4 Kiemelt természetvédelmi fejlesztések	1	5	1 731 471 295
KEOP-3.2.0 Élőhelykezeléshez kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés	1	31	6 479 872 734
KEOP-3.3.0 Erdei iskola hálózat infrastrukturális fejlesztése	3	35	2 036 663 067
KEOP-7.3.1.1 Élő- és élettelen természeti értékek megőrzése, vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése (előkészítés)	1	21	332 721 561
KEOP-7.3.1.2 Élőhelyvédelem, - helyreállítás, vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése (előkészítés)	3	70	1 104 898 536
KEOP-7.3.1.3 Gyűjteményes növénykertek, védett történeti kertek megőrzése és helyreállítása (előkészítés)	3	37	307 204 803
KMOP-3.2.1/A Élőhelyek és élettelen természeti értékek megőrzését, helyreállítását szolgáló beruházások	2	13	3 277 670 560
KMOP-3.2.1/B Gyűjteményes növénykertek és védett történeti kertek megőrzése és helyreállítása	2	10	2 347 733 488
KMOP-3.2.1/C Vonalas létesítmények természet- és tájromboló hatásának mérséklését szolgáló beruházások	1	2	167 934 188
KMOP-3.2.3 Erdei iskola és erdei óvoda hálózat infrastrukturális fejlesztése	2	4	279 953 915
ÖSSZESEN	23	355	48 559 943 201

A források jelentős részét – több mint 50%-t – a nemzeti park igazgatóságok használták fel összesen 157 fejlesztés megvalósítása során. A fejlesztési források főbb kedvezményezett-csoportok közötti megoszlására vonatkozó adatokat a **6. táblázat** ismerteti.

6. táblázat: A KEOP és KMOP (2007-2013) keretében megvalósított természetvédelmi fejlesztések forrásfelhasználása fő kedvezménycsoportok szerint

Kedvezményezett	Érintett projektek száma	Felhasznált forrás	
		forint	%
Állami természetvédelem (nemzeti park igazgatóságok)	157	26 849 251 755	55,29%
Települési önkormányzatok	42	5 710 356 752	11,76%
Egyetem, főiskolák akadémiai intézmények	31	3 914 081 965	8,06%
Állami erdészeti vállalatok	36	3 403 905 345	7,01%
Civil szervezetek	27	2 098 081 410	4,32%
Vízügyi igazgatóságok	19	1 845 320 081	3,80%
Egyéb központi költségvetési szervek	14	1 514 111 397	3,12%
Egyéb állami tulajdonú vállalatok	9	1 152 896 515	2,37%
Nonprofit gazdasági társaságok	9	994 951 430	2,05%
Egyéb (egyházi és oktatási intézmények, gazdasági társaságok)	11	1 076 986 551	2,22%
ÖSZESEN	355	48 559 943 201	100%

A 2007-2013 közötti időszak fentebb hivatkozott természetvédelmi fejlesztéseinek adatai nagyrészt elérhetők, részben az irányító hatóságoknál, a <https://www.palyazat.gov.hu/> oldalon, illetve bizonyos esetekben a projektek kedvezményezettjeinél. A projektekre vonatkozó részletesebb információk egy része ugyanakkor csak jelentős ráfordítás árán, pl. a projektdokumentációk részletes feldolgozását követően tehető felhasználhatóvá, ami a fejlesztések eredményinek térképi megjelenítés kapcsán is korlátokat hordozhat. Az adatok elérhetőségére vonatkozó információkat a **7. táblázat** foglalja össze.

A két program megvalósítását felügyelő irányító hatóság, illetve annak jogutódjai KEOP esetében a Miniszterelnökség, Európai Unió Fejlesztésekért Felelős Államtitkárság, Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság (a továbbiakban: KEHOP IH), a KMOP esetében pedig a Miniszterelnökség, Területfejlesztési Operatív Programok Irányító Hatóság (a továbbiakban: RFP IH). 2006. július 1-től 2013. december 31-ig mindkét irányító hatóság a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség keretei között működött.

7. táblázat: A KEOP és KMOP (2007-2013) keretében megvalósított természetvédelmi fejlesztések adatainak elérhetősége

Adatcsoportok	Adatok elérhetősége, felhasználhatósága	Adatforrás
Általános adatok <i>Az érintett többéves támogatási ciklus; fejlesztési program és támogatási konstrukció megjelölése; a projekt címe és hivatalos azonosítója; a projektben résztvevő szervezetek (projektgazda, konzorciumi partnerek) megnevezése; a projekt kezdő és vég dátuma; összköltség és a támogatási összeg</i>	Teljes körűen elérhető, publikálható; az irányító hatóságok adatszolgáltatása útján szerezhető be	KEHOP IH, RFP IH
Az összköltség részletezése partnerek szerint <i>A költségek fő kedvezményezettre, illetve érintett konzorciumi partnerekre eső hányada</i>	Részben elérhető, teljes körűen publikálható; a projektdokumentáció részletes feldolgozása, vagy a kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be	KEHOP IH, RFP IH, projektgazdák

Adatcsoportok	Adatok elérhetősége, felhasználhatósága	Adatforrás
<p>Költségek tematikus bontása <i>az adott témára eső fejlesztési források összege forintban, a járulékos költségek (projektmenedzsment, kommunikáció stb. arányos részével együtt); témák: élőhely-rekonstrukció, kezelési infrastruktúra, fajmegőrzés (célzott), élettelen értékek, bemutatás, környezeti nevelés, kommunikáció, természetvédelmi őrzés, monitorozás, stratégiai tervezés, egyéb</i></p>	<p>Korlátozottan érhető el, teljes körűen publikálható; a projektdokumentáció részletes feldolgozása, vagy a kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be</p>	<p>KEHOP IH, RFP IH projektgazdák</p>
<p>Célterületek kiterjedése <i>a közvetlen területi beavatkozásokat tartalmazó projektek célterületének kiterjedése hektárban, átfedések nélkül, továbbá a következő tematikus bontás szerint: kezelési infrastruktúra fejlesztése, élőhely-rekonstrukció, inváziós fajok állományainak közvetlen visszaszorítására irányuló beavatkozások, erdei, gyepes illetve vizes élőhelyek helyreállítását célzó beavatkozások</i></p>	<p>A projektek teljes célterületére vonatkozó adatok elérhetők, publikálható; a célterületek tematikus bontása csak jelentős ráfordítással, a projektdokumentáció részletes feldolgozása, vagy a kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be</p>	<p>KEHOP IH, RFP IH, projektgazdák</p>
<p>Megcélzott közösségi jelentőségű értékek <i>Az adott projekt által közvetlenül megcélzott közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok felsorolása</i></p>	<p>az érintett projektek dokumentációinak részletes áttekintésével érhető el</p>	<p>-</p>
<p>Megcélzott védett természeti területek <i>A közvetlen területi beavatkozásokkal megcélzott országos, vagy helyi jelentőségű védett természeti területek, illetve Natura 2000 területek felsorolása</i></p>	<p>az érintett projektek dokumentációinak részletes áttekintésével érhető el</p>	<p>-</p>

Figyelembe véve az adatok elérhetőségének sajátosságait és a publikálható információk aktualitását, az adatok adatbázisba történő összegyűjtése és térképi megjelenítése az alábbi szempontok mentén javasolt:

- az érintett irányító hatóságok megkeresésével történjen meg valamennyi itt érintett projekt általános adatainak összegyűjtése és adatbázisba történő feltöltése;
- a projektek összköltségének partnerek szerinti bontására vonatkozó adatok összegyűjtése és feltöltése maradjon opcionális;
- a projektköltségek tematikus bontására vonatkozó adatok meghatározása az érintett támogatási felhívások szakmai fókuszra és a projektek általános adatai alapján történő becslésre épüljön, szükség szerint, illetve ahol lehetséges kiegészülve a projektdokumentációk adatainak elemzésével;
- a célterületek kiterjedése a projektek releváns indikátorainak („Élőhely helyreállításával, fejlesztésével érintett területek nagysága”; „Infrastrukturális fejlesztéssel érintett élőhelyek nagysága”) elért értékei alapján kerüljön meghatározásra, a célterületek tematikus bontására vonatkozó adatok meghatározása és feltöltése maradjon opcionális, a területi adatok megjelenítése korlátozódjon a projektek teljes célterületére (további tematikus bontás nélkül);

- a megcélzott közösségi jelentőségű természeti értékekre (fajok és élőhelyek), valamint a megcélzott védett természeti területekre és Natura 2000 területekre vonatkozó adatok összegyűjtése és feltöltése maradjon opcionális.

4.3. A 2014-2020 IDŐSZAKBAN ERFA ÉS KA FORRÁSBÓL MEGVALÓSÍTOTT TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK ADATAI

A 2014-2020 közötti pénzügyi időszakban megvalósuló természetvédelmi fejlesztések finanszírozását döntő részben két operatív program biztosította – az előző fejezetben említett KEOP folytatásaként értelmezhető, kevésbé fejlett régiók számára elérhető Környezetvédelmi és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP), illetve a KMOP folytatását biztosító, szintén csak Pest megye számára elérhető Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP). A KEHOP keretében önálló prioritás került kialakításra „4. Természetvédelmi és élővilágvédelmi fejlesztések” címmel, míg a VEKOP esetében a turisztikai fejlesztésekkel közös „4. Természetvédelmi és turisztikai fejlesztések” prioritás keretében álltak rendelkezésre a fejlesztések finanszírozását biztosító európai uniós és hazai források. A KEHOP és VEKOP keretében megvalósuló, a természeti értékek megőrzését, megfelelő kezelését, bemutatását és állapotuk nyomon követését támogató közvetlen természetvédelmi beruházások kiegészültek a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) „7. Turizmus” prioritása keretében támogatott nemzeti parki ökoturisztikai fejlesztésekkel.

Az első projektek 2016 májusában indultak el, míg az időszak utolsó projektjeinek pénzügyi zárása 2023. december 31-ig kell sort keríteni.

A KEHOP és VEKOP természetvédelmi felhívásainak szakmai tartalma azonos volt, egyedüli különbség a források területi fókuszában jelentkezett, így az országos lefedettséget a két program együttesen biztosította. A fejezetben tárgyalt támogatási konstrukciók felsorolását a **8. táblázat** tartalmazza.

A 2007-2013 időszak KEOP és KMOP keretében megvalósuló fejlesztések lehetséges szakmai tartalmát illetően a 2014-2020 időszakban több változás is történt. A KEHOP és VEKOP természetvédelmi támogatási konstrukciói révén több fejlesztési irány – pl. élőhelyek helyreállítása, természetvédelmi kezelési infrastruktúra fejlesztése, élettelen természeti értékek helyreállítása – folytatódott, ugyanakkor a gyűjteményes növénykertek és védett történelmi kertek, valamint az erdei iskolák támogatási lehetőségei megszűntek. Ezek mellett új fejlesztési irányként jelent meg a természetvédelmi őrszolgálat, illetve a természetvédelmi monitorozás eszközparkjának fejlesztése, valamint a természetvédelmi szakpolitikai eszközrendszerének fejlesztésére irányuló országos hatású stratégiai projektek.

A GINOP keretében meghirdetett támogatási konstrukció projektjeinek kiválasztása úgynevezett standard pályázatos eljárás szerint történt, míg a KEHOP és VEKOP támogatási konstrukciói kiemelt eljárásrenddel került meghirdetésre. Az eljárásrenddel összhangban az utóbbi esetben kiemelt projektek kormányhatározatban történő előzetes nevesítésére került sor, a szakpolitikai felelősként kijelölt Agrárminisztérium javaslatára, az érintett irányító hatóságok közreműködésével.

Az előző időszaktól eltérően a projektek fő kedvezményezettjei minden esetben az állami természetvédelem területi szervei, a nemzeti park igazgatóságok, vagy a központi felügyeletüket ellátó Agrárminisztérium voltak (ez utóbbi mindössze 4 projekt esetében). A támogatási felhívások ugyanakkor lehetővé tették más szereplők – önkormányzatok, egyéb központi költségvetési szervek, egyes állami tulajdonú vállalatok, civil szervezetek stb. – konzorciumi partnerként történő részvételét. E lehetőséggel mindössze 9 projekt esetében

élték, amelyek együttes forrásigénye (7 996 457 046 Ft) a teljes fejlesztéscsomag forrásigényének mintegy 17,6%-át teszi ki.

A három program keretében összesen 112 egyedi fejlesztés (projekt) valósult meg, amelyek együttes összköltsége több mint 45,5 milliárd forint volt.

8. táblázat: A KEHOP, VEKOP és GINOP keretében meghirdetett támogatási konstrukciók

Támogatási konstrukció megnevezése	Felhívások száma	Érintett projektek száma	Érintett projektek összköltsége (forint)
KEHOP 4.1.0. Élőhelyek és fajok természetvédelmi helyzetének javítása, a természetvédelmi kezelés és bemutatás infrastruktúrájának fejlesztése	1	84	33 252 424 207
KEHOP 4.1.1. Élőhelyek és fajok természetvédelmi helyzetének javítása, a természetvédelmi kezelés és bemutatás infrastruktúrájának fejlesztése	1	2	2 504 047 920
KEHOP 4.2.0. A Természetvédelmi Őrszolgálat és monitorozó rendszer fejlesztése	1	11	1 757 992 484
KEHOP-4.3.0-VEKOP A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok	1	4	1 212 328 905
VEKOP-4.2.1 Élőhelyek és fajok természetvédelmi helyzetének javítása, a természetvédelmi bemutatás infrastruktúrájának fejlesztése	2	8	3 050 646 057
GINOP-7.1.5 Nemzeti parkok komplex turisztikai fejlesztése	1	3	3 725 814 340
ÖSSZESEN	7	112	45 503 253 913

A 2014-2020 közötti időszak fentebb hivatkozott természetvédelmi fejlesztéseinek adatai teljes körűen elérhetők az érintett irányító hatóságoknál, a <https://www.palyazat.gov.hu/> oldalon, a projektek kedvezményezettjeinél, illetve a szakpolitikai felelősként kijelölt Agrárminisztérium szakterületért felelős szervezeti egységeinél. Ennek megfelelően a projektek háttéradatbázisa, illetve a fejlesztések eredményeinek térképi megjelenítése e fejlesztési időszak projektjei esetében biztosítható a legrészletesebben. Az adatok elérhetőségére vonatkozó információkat a **9. táblázat** foglalja össze.

9. táblázat: A KEHOP, VEKOP és GINOP (2014-2020) keretében megvalósított természetvédelmi fejlesztések adatainak elérhetősége

Adatcsoportok	Adatok elérhetősége, felhasználhatósága	Adatforrás
Általános adatok <i>Az érintett többéves támogatási ciklus; fejlesztési program és támogatási konstrukció megjelölése; a projekt címe és hivatalos azonosítója; a projektben résztvevő szervezetek (projektgazda, konzorciumi partnerek) megnevezése; a projekt kezdő és végdátuma; összköltség és a támogatási összeg</i>	Teljes körűen elérhető, publikálható; az irányító hatóságok adatszolgáltatása útján szerezhető be	KEHOP IH, RFP IH GINOP IH AM TVH
Az összköltség részletezése partnerek szerint <i>A költségek fő kedvezményezettre, illetve érintett konzorciumi partnerekre eső hányada</i>	Teljes körűen elérhető, publikálható; a projektdokumentáció áttekintése, vagy a kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be, GINOP esetében nem releváns	KEHOP IH, RFP IH, projektgazdák

Adatcsoportok	Adatok elérhetősége, felhasználhatósága	Adatforrás
Költségek tematikus bontása <i>az adott témára eső fejlesztési források összege forintban, a járulékos költségek (projektmenedzsment, kommunikáció stb. arányos részével együtt); témák: élőhely-rekonstrukció, kezelési infrastruktúra, fajmegőrzés (célzott), élettelen értékek, bemutatás, környezeti nevelés, kommunikáció, természetvédelmi őrzés, monitorozás, stratégiai tervezés, egyéb</i>	Teljes körűen elérhető, publikálható; a projektdokumentáció részletes feldolgozása, vagy a kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be	KEHOP IH, RFP IH, GINOP IH projektgazdák
Célterületek kiterjedése <i>a közvetlen területi beavatkozásokat tartalmazó projektek célterületének kiterjedése hektárban, átfedések nélkül, továbbá a következő tematikus bontás szerint: kezelési infrastruktúra fejlesztése, élőhely-rekonstrukció, inváziós fajok állományainak közvetlen visszaszorítására irányuló beavatkozások, erdei, gyepek illetve vizes élőhelyek helyreállítását célzó beavatkozások</i>	A projektek teljes célterületére vonatkozó adatok elérhetők, publikálható; a célterületek tematikus bontása a projektdokumentáció részletes feldolgozása, vagy a kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be; GINOP esetében nem releváns	KEHOP IH, RFP IH, projektgazdák
Megcélzott közösségi jelentőségű értékek <i>Az adott projekt által közvetlenül megcélzott közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok felsorolása</i>	Rendelkezésre áll, publikálható, GINOP esetében nem releváns	AM TVH, projektgazdák
Megcélzott védett természeti területek <i>A közvetlen területi beavatkozásokkal megcélzott országos, vagy helyi jelentőségű védett természeti területek, illetve Natura 2000 területek felsorolása</i>	A projektdokumentáció részletes feldolgozása, vagy a kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be	projektgazdák

A KEHOP és a VEKOP megvalósítását irányító hatóságként, az előző fejezetben említettekkel azonos módon a Miniszterelnökség, Európai Unió Fejlesztésekért Felelős Államtitkárság, Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság (a továbbiakban: KEHOP IH), illetve a Miniszterelnökség, Területfejlesztési Operatív Programok Irányító Hatóság (a továbbiakban: RFP IH) felügyeli. A GINOP esetében az irányító hatósági feladatokat a Miniszterelnökség Gazdaságfejlesztési Programok Végrehajtásáért felelős Helyettes Államtitkársága (GINOP IH) látja el. Az operatív programok és támogatási felhívások szakmai tartalmáért és a kiemelt fejlesztések nevesítésének szakmai előkészítéséért minden esetben az Agrárminisztérium, illetve azon belül a Természetvédelemért felelős Helyettes Államtitkárság (AM TVH) gondoskodik.

Figyelembe véve az adatok elérhetőségének sajátosságait, továbbá a publikálható információk aktualitását, az adatok adatbázisba történő összegyűjtése és térképi megjelenítése az alábbi szempontok mentén javasolt:

- az érintett irányító hatóságok megkeresésével történjen meg valamennyi itt érintett projekt általános adatainak összegyűjtése és adatbázisba történő feltöltése;
- a projektek összköltségének partnerek szerinti bontására vonatkozó adatok összegyűjtésére és feltöltésére (9 projekt esetében merül fel) az érintett kedvezményezettek adatszolgáltatása alapján kerüljön sor;
- a projektköltségek tematikus bontására vonatkozó adatok meghatározása az érintett támogatási felhívások szakmai fókuszja és a projektek általános adatai alapján történő becslésre épüljön, szükség szerint, illetve ahol lehetséges kiegészülve a projektdokumentációk adatainak elemzésével;

- a célterületek teljes kiterjedése az érintett projektek releváns indikátorának („A jobb védettségi állapot érdekében támogatott élőhelyek területe”) elért értékei alapján kerüljön meghatározásra, az érintett irányító hatóságok adatszolgáltatása alapján. A célterületek tematikus bontására vonatkozó adatok meghatározására és feltöltésére az érintett kedvezményezettek adatszolgáltatása alapján kerüljön sor. A területi adatok megjelenítése a releváns projektek esetén tematikus bontásban is történjen meg, az érintett kedvezményezettek adatait felhasználva;
- a megcélzott közösségi jelentőségű természeti értékek (fajok és élőhelyek), illetve a megcélzott védett természeti területek és Natura 2000 területek körére vonatkozó adatok összegyűjtése és feltöltése az érintett projektek dokumentációinak áttekintése, illetve a kedvezményezettek adatszolgáltatása alapján történjen;

4.4. A LIFE PROGRAM KERETÉBEN MEGVALÓSÍTOTT TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK ADATAI

A LIFE (*L'Instrument Financier pour l'Environnement*) az Európai Unió pénzügyi eszköze, amelyet 1992-ben hoztak létre. A LIFE az egyetlen uniós forrás, amely dedikáltan környezet- és természetvédelmi, valamint éghajlat-politikai célkitűzéseket támogat. A LIFE program minden hétéves pénzügyi ciklus során megújul, és részben változik. A természetvédelmi terület (LIFE Nature&Biodiversity) fő célja viszont nem változik, továbbra is alapvetően a madárvédelmi irányelv (2009/147/EK) és az élőhelyvédelmi irányelv 92/43/EGK) végrehajtását, különösen a Natura 2000 hálózat megvalósításának elősegítését támogatja, kiemelt tekintettel a tagállamok prioritizált intézkedési terveire. Továbbá cél a 2021-2027 időszakban a 2030-ig tartó biológiai sokféleség megőrzéséről szóló, európai uniós stratégia végrehajtásának támogatása.

Hazánk a LIFE programban 2000 óta vesz részt, azóta számos természetvédelmi és környezetvédelmi projektünket támogatja az Európai Unió. A LIFE természetvédelmi pályázatok keretében jelentős léptékű élőhely-rekonstrukciók és fajmegőrzési programok valósultak meg.

A **2000-2006** időszakban **16** Magyarország által benyújtott természetvédelmi pályázat összesen 12,8 millió euró támogatást kapott. A **2007-2013** pénzügyi időszak során **18** magyar LIFE+ Természet és Biodiverzitás pályázat volt sikeres összesen közel 39,2 millió euró támogatással. A 18 projekt egyike a LIFE+ Biodiverzitás komponensbe tartozott, amelyre kevés a példa európai uniós szinten, míg a többi a LIFE+ Természet elemében nyert el támogatást.

2014-ben hazai kommunikációs LIFE+ projektek is kaptak összesen több mint 1 millió euró támogatást, az erdők biodiverzitásának megőrzése és erdőtűz-megelőzés témában.

Az Európai Bizottság LIFE kapacitásépítési pályázati felhívásán hazánk projektje, a LIFE kapacitásépítés Magyarországon (LIFE14 CAP/HU/000010) 2015-ben sikeresen szerepelt. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium, az Agrárminisztérium és a Magyar Fejlesztési Központ Nonprofit Kft. 2016-2018 között valósította meg a projektet, amelynek fő célja volt, hogy Magyarország minél sikeresebben vegyen részt a LIFE program megvalósításában. A **2014-2020** pénzügyi időszak során **5** hazai koordinálású hagyományos LIFE Természet és biodiverzitás pályázat kapott összesen 11,3 millió euró támogatást.

A **2021-2027** ciklus eddigi eredménye **2** hazai koordinálású, 4,9 millió euró támogatást elnyert projekt, valamint 2 nemzetközi koordinálású, hazai szervezetek részvételével megvalósuló projekt.

A hagyományos LIFE projektek mellett 2019 januárjában elindult „A pannon gyepék és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával” (GRASSLAND-HU) című természetvédelmi LIFE Integrált Projekt (IP). A közel 17,3 millió euró összköltségvetésű, 8 évig tartó projekt széleskörű együttműködéssel, számos gazdálkodót és gazdálkodást célzó tevékenységet integrálva valósul meg.

A magyarországi beadású pályázatok mellett számos külföldi koordinálású projektben vesznek részt hazai szervezetek.

A LIFE program jelenlegi lebonyolítója a European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency (CINEA), melynek honlapján érhető el az európai uniós LIFE adatbázis is (<https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/search>). A kapacitásépítés LIFE projekt során a 2018-as évvel bezárólag a hazai koordinálású LIFE projektek főbb adatairól adatbázis készült (<https://lifepalyazatok.eu/magyar-life-adatbazis.html>). A 2019. évtől nyert hazai koordinálású, valamint az összes külföldi koordinálású, hazánkat is érintő LIFE projekt esetén adatok csak az uniós adatbázisban, projektdokumentációkban, konzorciumi partneri megállapodásokban, valamint a projektgazdánál érhetők el.

10. táblázat: A LIFE program keretében megvalósított természetvédelmi fejlesztések adatainak elérhetősége

Adatszoportok	Adatok elérhetősége, felhasználhatósága	Adatforrás
<p>Általános adatok <i>Az érintett többéves támogatási ciklus; fejlesztési program és támogatási konstrukció megjelölése; a projekt címe és hivatalos azonosítója; a projektben résztvevő szervezetek (projektgazda, konzorciumi partnerek) megnevezése; a projekt kezdő és végdátuma; összköltség és a támogatási összeg</i></p>	Teljes körűen elérhető, publikálható	AM TMF, projektgazdák, hazai LIFE adatbázis ⁴ , európai uniós LIFE adatbázis ⁵
<p>Az összköltség részletezése partnerek szerint <i>A költségek fő kedvezményezettre, illetve érintett konzorciumi partnerekre eső hányada</i></p>	A kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be (a koordinátor és a partnerek között kötött partneri megállapodásokban szerepel)	projektgazdák
<p>Költségek tematikus bontása <i>az adott témára eső fejlesztési források összege forintban, a járulékos költségek (projektmenedzsment, kommunikáció stb. arányos részével együtt); témák: élőhely-rekonstrukció, kezelési infrastruktúra, fajmegőrzés (célzott), élettelen értékek, bemutatás, környezeti nevelés, kommunikáció, természetvédelmi őrzés, monitorozás, stratégiai tervezés, egyéb</i></p>	A kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be (élettelen értékek, természetvédelmi őrzés, monitorozás a LIFE program esetén nem releváns)	projektgazdák
<p>Céletterületek kiterjedése <i>a közvetlen területi beavatkozásokat tartalmazó projektek céletterületének kiterjedése hektárban, átfedések nélkül, továbbá a következő tematikus bontás szerint: kezelési infrastruktúra fejlesztése, élőhely-rekonstrukció, inváziós fajok állományainak közvetlen visszaszorítására irányuló beavatkozások, erdei, gyepes illetve vizes élőhelyek helyreállítását célzó beavatkozások</i></p>	A kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be	projektgazdák

⁴ <https://lifepalyazatok.eu/magyar-life-adatbazis.html>

⁵ <https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/search>

Adatcsoportok	Adatok elérhetősége, felhasználhatósága	Adatforrás
Megcélzott közösségi jelentőségű értékek <i>Az adott projekt által közvetlenül megcélzott közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok felsorolása</i>	A projektdokumentáció részletes feldolgozása, vagy a kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be	AM TMF, projektgazdák
Megcélzott védett természeti területek <i>A közvetlen területi beavatkozásokkal megcélzott országos, vagy helyi jelentőségű védett természeti területek, illetve Natura 2000 területek felsorolása</i>	Natura 2000 területek: hazai koordinálású projektek esetén a hazai LIFE adatbázisban elérhetők; külföldi koordinálású projektek, ill. új projektek esetén a projektdokumentáció részletes feldolgozása, vagy a kedvezményezettek adatszolgáltatása szükséges. Védett természeti területek: kizárólag a kedvezményezettektől kérhető be (rögzítése a program szerint nem elvárás).	Hazai LIFE adatbázis ⁶ , AM TMF, projektgazdák (védett természeti területek esetén csak utóbbi)

Figyelembe véve az adatok elérhetőségének sajátosságait, továbbá a publikálható információk aktualitását, a releváns információk adatbázisba történő összegyűjtése és térképi megjelenítése az alábbi szempontok mentén javasolt:

- az AM TMF valamennyi érintett projekt általános adatait adatbázisba tölti;
- a projektek összköltségének partnerek szerinti bontására vonatkozó adatok összegyűjtésére és feltöltésére az érintett kedvezményezettek adatszolgáltatása alapján kerüljön sor;
- a projektköltségek tematikus bontására vonatkozó adatok összegyűjtésére és feltöltésére az érintett kedvezményezettek adatszolgáltatása alapján kerüljön sor;
- a célterületek kiterjedése és a célterületek tematikus bontására vonatkozó adatok meghatározására és feltöltésére az érintett kedvezményezettek adatszolgáltatása alapján kerüljön sor. A területi adatok térképi megjelenítése tematikus bontásban is történjen meg, az érintett kedvezményezettek adatait felhasználva;
- a megcélzott közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek, ill. a megcélzott védett természeti területek körére vonatkozó adatok összegyűjtése és feltöltése a projektek dokumentációinak áttekintése, illetve a kedvezményezettek adatszolgáltatása alapján történjen. A megcélzott Natura 2000 területek köre a hazai koordinálású projektek esetén a hazai adatbázisból kinyerhető, hiányzó adatok (külföldi koordinálású projektek, 2019 utáni nyertesek) esetén a projektek dokumentációinak áttekintése, illetve a kedvezményezettek adatszolgáltatása szükséges.

Utalva a fejezet elején leírtakra a LIFE Program esetében az adatok áttekintése az első hazai megvalósítású természetvédelmi LIFE projekt elnyerésének időpontjáig (2000) nyúlik vissza, ugyanakkor a részletesebb fejlesztési adatok feldolgozása (beleértve a térképi rétegek megjelenítését is) a hazai koordinálású LIFE projektek esetén a 2007-2013 és a 2014-2020 időszakokat érinti, míg a külföldi koordinálású, hazai szervezetek részvételével megvalósuló LIFE projektek esetén csak a 2014-2020 időszakot. A külföldi koordinálású projektek esetén elegendő a hazai partnerekre vonatkozó adatok megadása.

⁶ <https://lifepalyazatok.eu/magyar-life-adatbazis.html>

4.5. INTERREG PROGRAMOK KERETÉBEN MEGVALÓSÍTOTT TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK ADATAI

Természetvédelmi fejlesztések finanszírozási rendszerének fontos kiegészítő elemei az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával megvalósuló, az Európai Unió országai közötti együttműködést támogató határon átnyúló, transznacionális, illetve régiók közötti együttműködési programok – az ún. **INTERREG programok**. A megvalósuló fejlesztésekkel szembeni alapkövetelmény, hogy valamennyi projekt több ország partnereinek tényleges együttműködésében valósulhat meg, a résztvevő országok között megoszló kihívások közös kezelésére összpontosítva. Bár jelentőségük nem elhanyagolható, az INTERREG programok által biztosított források viszonylag kis hányada fordítódik természetvédelmi fejlesztések megvalósítására, illetve ezek között is dominálnak a közvetettebb hatású, természetvédelmi bemutatást támogató fejlesztések. Ezek mellett a hatékony adatgyűjtést jelentősen megnehezíti, hogy a programok felépítése és a résztvevő partnerek köre rendkívül heterogén.

11. táblázat: Az INTERREG program keretében megvalósított természetvédelmi fejlesztések adatainak elérhetősége

Adatcsoportok	Adatok elérhetősége, felhasználhatósága	Adatforrás
Általános adatok <i>Az érintett többéves támogatási ciklus; fejlesztési program és támogatási konstrukció megjelölése; a projekt címe és hivatalos azonosítója; a projektben résztvevő szervezetek (projektgazda, konzorciumi partnerek) megnevezése; a projekt kezdő és végdátuma; összköltség és a támogatási összeg</i>	A kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be	projektgazdák
Az összköltség részletezése partnerek szerint <i>A költségek fő kedvezményezettre, illetve érintett konzorciumi partnerekre eső hányada</i>	A kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be	projektgazdák
Költségek tematikus bontása <i>az adott témára eső fejlesztési források összege forintban, a járulékos költségek (projektmenedzsment, kommunikáció stb. arányos részével együtt); témák: élőhely-rekonstrukció, kezelési infrastruktúra, fajmegőrzés (célzott), élettelen értékek, bemutatás, környezeti nevelés, kommunikáció, természetvédelmi őrzés, monitorozás, stratégiai tervezés, egyéb</i>	A kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be	projektgazdák
Célterületek kiterjedése <i>a közvetlen területi beavatkozásokat tartalmazó projektek célterületének kiterjedése hektárban, átfedések nélkül, továbbá a következő tematikus bontás szerint: kezelési infrastruktúra fejlesztése, élőhely-rekonstrukció, inváziós fajok állományainak közvetlen visszaszorítására irányuló beavatkozások, erdei, gyepes illetve vizes élőhelyek helyreállítását célzó beavatkozások</i>	A kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be	projektgazdák
Megcélzott közösségi jelentőségű értékek <i>Az adott projekt által közvetlenül megcélzott közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok felsorolása</i>	A kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be	projektgazdák
Megcélzott védett természeti területek <i>A közvetlen területi beavatkozásokkal megcélzott országos, vagy helyi jelentőségű védett természeti területek, illetve Natura 2000 területek felsorolása</i>	A kedvezményezettek adatszolgáltatása útján szerezhető be	projektgazdák

A fentieket figyelembe véve az INTERREG programok természetvédelmi fejlesztései esetében az előkészítés során előzetes adatgyűjtésre nem került sor, illetve **BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció keretében** történő megjelenítésük csak az állami természetvédelem intézményrendszere – mindenek előtt a nemzeti park igazgatóságok – által megvalósított projektek vonatkozásában tervezett.

5. ADATSTRUKTÚRA

5.1. A PROJEKTADATBÁZIS FELÉPÍTÉSE

A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* alapját egy projektadatbázis adja, amely fejlesztési ciklusok szerint változó részletességgel tartalmazza valamennyi megjelenítésre kerülő projekt adatait, és a jövőben folyamatosan bővíthető az újabb fejlesztések adataival. A természetvédelmi fejlesztések kapcsán elérhető információk előző fejezetben történt összefoglalása alapján, illetve figyelembe véve a 3.3. fejezetben azonosított lekérdezési igényeket, a projektadatbázist az alábbiakban ismertetett szerkezet alapján javasolt felépíteni.

A projektadatbázis egyik fő bemente a historikus adatok összegyűjtése és az adatok várható elérhetőségének meghatározása érdekében összeállított 2. melléklet szerinti táblázat. A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* végeleges projektadatbázis, ugyanakkor sokkal bővebb szűrési lehetőségeket tesz majd lehetővé, illetve alapvető elvárás, hogy az adatbázisban megjelenő minden egyedi adat esetében biztosított legyen az adott adattípusra való szűrés és lekérdezések lehetősége (pl. konzorciumi partnereknél, fajonként, közösségi jelentőségű élőhelytípusok szerint, Natura 2000/védett természeti területenként stb.).

1. Általános adatok:

- 1.1. Azon európai uniós támogatási időszak megjelölése, amelynek allokációjából az adott projekt támogatása megvalósult (pl. 2007-2013);
- 1.2. A finanszírozást biztosító fejlesztési program megnevezése;
- 1.3. A finanszírozást biztosító támogatási konstrukció kódszáma (pl. KEHOP 4.1.0.);
- 1.4. A megjelenítésre kerülő projekt hivatalos azonosítója/kódszáma;
- 1.5. A megjelenítésre kerülő projekt hivatalosan használt teljes címe, (amennyiben releváns zárójelben feltüntetve a projekt rövid címét, illetve a cím angol nyelvű változatát);
- 1.6. A támogatási kérelmet/pályázatot benyújtó fő kedvezményezett megnevezése (nemzetközi projekt – pl. LIFE – esetén, amennyiben a pályázatot külföldi vezető partner nyújtotta be, a koordináló szervezet neve mellett az ország kódja is feltüntetendő);
- 1.7. Konzorciumi partnerek megnevezése;
- 1.8. A nemzetközi partnerek bevonásával, vagy vezetésével megvalósuló projektek esetében a partnerszervezetek neve és státusza (ti. vezető partner vagy partner) – egyéb esetben nem releváns;
- 1.9. A projekt megvalósításának kezdő dátuma, vagy a támogatási szerződés hatályba lépésének dátuma;
- 1.10. A projektzárás, vagy a projekt fizikai befejezésének dátuma;
- 1.11. A projekt forintban meghatározott összköltsége (EUR-ban finanszírozott projektnél a forint összeget a TSZ kötéskor érvényes árfolyamon kell számolni, az EUR összeget külön mezőben kell feltüntetni; nemzetközi projekt esetében csak a hazai részesedés összege kerül feltüntetésre);
- 1.12. A projekt megvalósításához nyújtott támogatás összege (EUR-ban finanszírozott projektek esetén forintban és euróban is megadva). A projekt megvalósításához nyújtott támogatás összege forintban (LIFE projektek esetében csak az EU

társfinanszírozás összege kerül feltüntetésre, a hazai társfinanszírozás összegét nem tartalmazza az adatbázis) EUR-ban finanszírozott projektnél a forint összeget a TSZ kötéskor érvényes árfolyamon kell számolni, az EUR összeget külön mezőben kell feltüntetni; nemzetközi projekt esetében csak a hazai részesedés összege kerül feltüntetésre).

2. Költségek részletezése partnerek szerint (a fő kedvezményezett/konzorciumvezető külön oszlopban történő megjelenítése mellett az egyes partnerek oszlopainak feltöltése az 1.7. pontban hivatkozott számozás szerint történik).
3. A költségek tematikus részletezése az alábbi, előre rögzített kategóriák szerint (az adott projekt esetében nem releváns kategóriához 0 Ft kerül):
 - 3.1. élőhely-rekonstrukciós beavatkozások (ide értünk minden olyan természetvédelmi célú beavatkozást, amely valamely természeti terület ökológiai állapotának közvetlen javítására irányul – pl. inváziós fajok, vagy az élőhely fajösszetételét megváltoztató honos fajok visszaszorítása, vízháztartást javító beavatkozások, növénytelepítés, új élőhely-foltok létrehozása, közvetlen védelmi berendezések (pl. kerítés) telepítése stb.);
 - 3.2. a természeti értékek sajátos ökológiai igényeihez igazodó természetvédelmi kezelés infrastrukturális háttérének fejlesztése (beleértve a kezeléshez használt állatállomány tartásához szükséges infrastruktúra és eszközpark kialakítását, fejlesztését, a mezőgazdasági művelés eszközrendszerével történő kezelés, illetve a természetvédelmi erdőkezelés speciális eszközeinek biztosítását);
 - 3.3. fajok speciális igényeihez igazodó célzott fajmegőrzési beavatkozások, beleértve a fajmegőrzési tervek összeállítását, felülvizsgálatát (nem azonos a 3.1. ponttal, amelyek a fajok megőrzése szempontjából szintén jelentősek, de tervezésük nem egy-egy konkrét faj/fajcsoport igényeiből indul ki);
 - 3.4. élettelen természeti értékek (barlangok, alapszelvények stb.) megőrzését és bemutathatóságát biztosító beavatkozások – amennyiben az adott beruházás elsődleges célja fajmegőrzési jellegű (pl. denevérbarát barlanglezárások), úgy ezek költségét a 3.3. pontnál kell feltüntetni;
 - 3.5. A természetvédelmi bemutatás és környezeti nevelés eszközrendszerének fejlesztése, szemléletformálási és ismeretterjesztési célú kommunikációs akciók;
 - 3.6. A természetvédelmi őrzés, és a természetvédelmi őrszolgálat fejlesztése;
 - 3.7. A természetvédelmi monitorozás infrastrukturális háttérének fejlesztése (csak abban az esetben releváns, ha külön e célra önálló projekt indult, vagy valamely projekt önálló fejlesztési elemeként került megvalósításra, és célja nem egy-egy konkrét projekt/beavatkozás eredményességének monitorozása);
 - 3.8. A természetvédelmi monitorozás fejlesztése, illetve megvalósítása (pl. módszertani fejlesztések, eljárások kidolgozása/felülvizsgálata, monitorozási célú terepi vizsgálatok megvalósítása);
 - 3.9. Egyéb (pl. projekt-előkészítés, ágazati stratégiai tervezést segítő nem infrastruktúra-fejlesztési jellegű beruházások, tanácsadás stb.).

Amennyiben a fentiekben felsorolt témák közül egy-egy projektben több is szerepel, ezek elkülönített szerepeltetése akkor szükséges, ha részesedésük meghaladja a projekt teljes költségigényének 15%-át. 15%-os részesedés alatt az érintett költséghányadot is a projekt fő témájához soroljuk. A projekt általános költségeit (pl. projektmenedzsment,

közbeszerzés költsége, kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosításának költsége, horizontális vállalások teljesítése kapcsán felmerülő költségek stb.) nem szükséges külön feltüntetni, egységes tematikájú projektek esetén ezeket is a projekt fő tematikájához tartozó költségként szerepeltetjük. Összetettebb, több témát is érintő projektek esetén, ahol a költségek tematikus megoszlását projekten belül is meghatározzuk, az általános költségek arányosan kerülnek megosztásra az egyes témák között.

4. A projektek keretében megvalósuló fejlesztések által közvetlenül megcélzott területek (célterületek) kiterjedése hektárban, kizárólag az alábbi kategóriákra. Az egyes kategóriák közötti átfedés megengedett, ugyanakkor külön mezőben (ld. az 4.1. pontban) fel kell tüntetni az adott projekt „nettó” (azaz átfedések kizárásával meghatározott) célterületének kiterjedését.
 - 4.1. A projekt célterületeinek „nettó” (átfedések kizárásával meghatározott) együttes kiterjedése.
 - 4.2. élőhely-rekonstrukciós beavatkozások [ide értünk minden olyan természetvédelmi célú beavatkozást, amely valamely természeti terület ökológiai állapotának közvetlen javítására irányul – pl. inváziós fajok, vagy az élőhely fajösszetételét megváltoztató honos fajok visszaszorítása, vízháztartást javító beavatkozások, növénytelepítés, új élőhely-foltok létrehozása, közvetlen védelmi berendezések (pl. kerítés) telepítése stb.];
 - 4.3. a természeti értékek sajátos ökológiai igényeihez igazodó természetvédelmi kezelés infrastrukturális hátterének fejlesztése;
 - 4.4. Vizes élőhelyek helyreállítását, természeti értékeik megőrzéséhez szükséges ökológiai és műszaki feltételek megteremtését célzó fejlesztések (tematikus lekérdezési lehetőséget biztosító, becült adat);
 - 4.5. Erdei élőhelyek helyreállítását, természeti értékeik megőrzéséhez szükséges ökológiai és műszaki feltételek megteremtését célzó fejlesztések (tematikus lekérdezési lehetőséget biztosító, becült adat);
 - 4.6. Gyepes élőhelyek helyreállítását, természeti értékeik megőrzéséhez szükséges ökológiai és műszaki feltételek megteremtését célzó fejlesztések (tematikus lekérdezési lehetőséget biztosító, becült adat);
 - 4.7. Inváziós növény- és állatfajok visszaszorítására irányuló fejlesztések (tematikus lekérdezési lehetőséget biztosító, becült adat).

A célterület fogalma az adott projekt keretében érintett azon területeket jelöli, amelyek állapotának javítása érdekében, vagy amelyek vonatkozásában a megőrzés feltételeinek fejlesztése érdekében a projekt megvalósult. A célterület nem azonos a fejlesztés tágabb hatásterületével, ill. számos fejlesztési típus esetében (pl. vízháztartást érintő beavatkozások) a célterület nem lesz azonos a közvetlen beavatkozási területtel sem, ugyanakkor mindkettővel átfedésben lehet.

5. A projektek keretében megcélzott közösségi jelentőségű természeti értékek felsorolása
 - 5.1. Az adott projekt által közvetlenül megcélzott közösségi jelentőségű fajok felsorolása;
 - 5.2. Az adott projekt által közvetlenül megcélzott közösségi jelentőségű fajok jelölő állományainak felsorolása, feltüntetve az adott faj jelölő státuszának betűjelét az érintett Natura 2000 területen (a Natura 2000 adatbázis

"SPECIES_POPULATION" oszlopában szereplő adat: A, B, C), illetve az érintett Natura 2000 terület kódját;

- 5.3. Az adott projekt által közvetlenül megcélzott közösségi jelentőségű élőhelytípusok felsorolása;
 - 5.4. Az adott projekt által közvetlenül megcélzott közösségi jelentőségű élőhelytípusok jelölő előfordulásainak felsorolása, feltüntetve az adott élőhelytípus jelölő státuszának betűjelét az érintett Natura 2000 területen (a Natura 2000 adatbázis "HABITAT_REPRESENTATIVITY" oszlopában szereplő adat: A, B, C), illetve az érintett Natura 2000 terület kódját.
6. A projektek keretében megcélzott, valamilyen természetvédelmi oltalom alatt álló természeti területek felsorolása:
- 6.1. A projektek keretében megvalósuló, közvetlen területi hatással bíró természetvédelmi beavatkozások által megcélzott Natura 2000 területek felsorolása az adott terület nevének és kódjának feltüntetésével;
 - 6.2. A projektek keretében megvalósuló, közvetlen területi hatással bíró természetvédelmi beavatkozások által megcélzott országos jelentőségű védett természeti területek felsorolása az adott terület nevének és kódjának feltüntetésével.

Az adatok elérhetőségének és megjeleníthetőségének vizsgálata alapján az egyes fejlesztési időszakok támogatási programjai tekintetében a projektadatbázisba feltöltésre kerülő adatok körét a **3. melléklet** foglalja össze.

5.2. TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEKKEL ÖSSZEFÜGGŐ TÉRKÉPI RÉTEGEK

A természetvédelmi fejlesztések kapcsán elérhető információk, illetve a 3.3. fejezetben azonosított lekérdezési igények alapján, a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkcióban* az alábbiakban felsorolt térképi rétegek megjelenítése javasolt.

- Poligonnal megjelenítendő fejlesztések téradatai (színkóddal elkülönített terület-foltok, kategóriák szerint külön réteggént):
 - Élőhely-rekonstrukciós beavatkozások célterületei;
 - A természetvédelmi kezelési infrastruktúra-fejlesztés célterületei;
 - Vizes élőhelyek helyreállítását, természeti értékeik megőrzéséhez szükséges ökológiai és műszaki feltételek megteremtését célzó fejlesztések célterületei;
 - Erdei élőhelyek helyreállítását, természeti értékeik megőrzéséhez szükséges ökológiai és műszaki feltételek megteremtését célzó fejlesztések célterületei;
 - Gyepes élőhelyek helyreállítását, természeti értékeik megőrzéséhez szükséges ökológiai és műszaki feltételek megteremtését célzó fejlesztések célterületei;
 - Inváziós növény- és állatfajok visszaszorítására irányuló fejlesztések célterületei;
 - Az adott fejlesztési időszakban érintett fejlesztési területe (célterületek átfedések nélkül).
- Pontszerűen megjelenítendő természetvédelmi fejlesztések téradatai (színkóddal és/vagy egyedi szimbólummal megjelölt fejlesztési típusok, kategóriák szerint külön réteggént)
 - A természetvédelmi kezelési infrastruktúra fejlesztése keretében megcélzott objektumok (pl. kezelő központok, istállók, nyári tartási helyek) elhelyezkedése;

- Fejlesztéssel érintett élettelen természeti értékek – pl. barlangok, alapszelvények – elhelyezkedése, objektum-típus szerint elkülönítetten jelölve;
- Környezeti nevelési célú infrastruktúra fejlesztése során megcélzott objektumok – pl. erdei iskolák, tanösvények, kültéri oktató helyek – helyszínei, az egyes objektum-típusokat elkülönítetten jelölve;
- A természetvédelmi bemutatást biztosító infrastruktúra fejlesztése során megcélzott objektumok – pl. bemutató helyek, látogatóközpontok, információs pontok – helyszínei, az egyes objektum-típusokat elkülönítetten jelölve,
- A természetvédelmi őrzés, és a természetvédelmi őrszolgálat fejlesztése során megcélzott objektumok (kizárólag gépjármű- és eszközbeszerzést tartalmazó projektek esetében a nemzeti park igazgatóság székháza, vagy a leginkább érintett őrszolgálati bázishely) helyszínei,

Az egyes rétegek fejlesztési időszakok szerint ismétlődnek, egy-egy fejlesztési időszak „bekapcsolása” azon programok rétegeit teszi aktívvá, amelyek az adott időszak forrásaiból valósultak meg. Ez a megjelenítési lehetőség a 2014-2020 időszaktól kezdődően lesz elérhető.

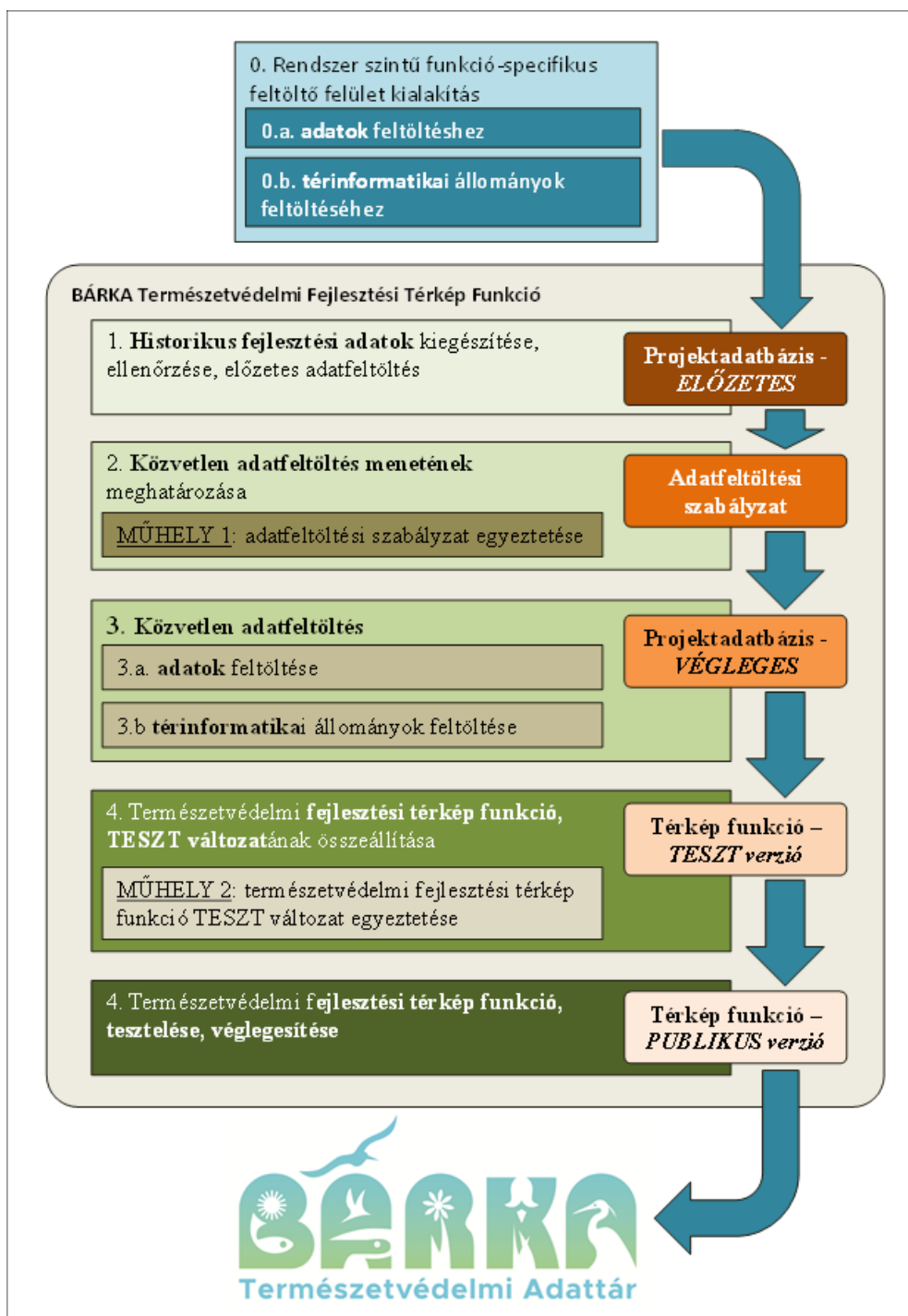
Mivel az ingatlanok állami nyilvántartásában rövid idő alatt is lehetnek jelentős változások, a térképi megjelenítést biztosító térinformatikai állományok összeállításakor minden esetben kerülni kell a helyrajzi számok alapján történő megjelenítést.

6. A MEGVALÓSÍTÁS LÉPÉSEI – MUNKATERV

A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* kidolgozásának főbb lépéseit, az egyes lépések (részfeladatok) tartalmának összefoglalását, várható költségeit, kimeneteit és ütemezését a **4. melléklet** foglalja össze.

Az alábbiakban az egyes részfeladatok részletes tartalma kerül bemutatásra, a feladatok közötti logikai kapcsolatokat a **4. ábra** szemlélteti.

4. ábra: a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* kidolgozásával összefüggő feladatok logikai váza

A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* kialakítását közvetlenül megalapozó lépés a fejlesztési adatok feltöltő felületének létrehozása, illetve a fejlesztések célterületeit megjelenítő térinformatikai állományok feltöltési lehetőségének rendszer szintű kialakítása. E feladatok *BÁRKA Természetvédelmi Adattár* kialakítása során kerülnek megvalósításra, összhangban az adattár további funkciói kapcsán felmerülő igényekkel. Ennek megfelelően, e tevékenység nem része a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* kialakítását célzó munkatervnek. Ugyanakkor a feltöltő felület kialakításához fontos inputot biztosít a természetvédelmi fejlesztési térkép alapját adó projektadatbázis megalapozó tanulmány keretében kialakított előzetes struktúrája, tervezett adattartalma, a javasolt térképi rétegek és lekérdezési funkciók.

6.1. HISTORIKUS ADATOK ELLENŐRZÉSE, KIEGÉSZÍTÉSE, ADATBÁZISBA TÖRTÉNŐ FELTÖLTÉSE

A tevékenység megvalósításának kiindulópontját a rendelkezésre álló fejlesztési adatokkal feltöltött 2. Melléklet táblázata adja. Az előkészítési szakaszban a táblázat részleges feltöltése történt meg, részben az adatbázis lehetséges adattartalmának előzetes meghatározása és a struktúra megalapozása érdekében. A historikus fejlesztési adatokat összesítő táblázat adattartalma így csak az adatok részletes ellenőrzését és pontosítását követően tekinthető véglegesnek, illetve bizonyos adatkörök esetében további kiegészítések szükségesek. Ezzel összhangban, a tevékenység megvalósítására az alábbi lépéseken keresztül kerül sor:

- A fejlesztési adatokat összesítő táblázat (2. Melléklet) adattartalmának részletes ellenőrzése az érintett adatgazdák (nemzeti park igazgatóságok és irányító hatóságok) bevonásával, az Agrárminisztérium Természetmegőrzési Főosztályának (a továbbiakban AM TMF) koordinációja mellett. A hiányzó adatok összegyűjtése, bevitele, a táblázat végleges változatának összeállítása az adatok elérhetősége függvényében, a 3. Mellékletben meghatározott minimális adattartalommal kapcsolatos követelmények figyelembevételével;
- A fejlesztési adatokat összesítő táblázat (2. Melléklet) véglegesített változatában szereplő adatok feltöltése (migrálása) a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkcióba*, a rendszer szinten kialakított adatbázis felöltő felület alkalmazásával.
- Az adatfeltöltés eredményeinek részletes ellenőrzése, az informatikai rendszerben jelentkező esetleges hibák kiszűrése, javítása.

Kimenetek:

- A 2000/2004-2006, 2007-2013 és a 2014-2020 időszakok tekintetében a megalapozó tanulmány 4. fejezetében foglalt elvárások szerint véglegesített adatokkal feltöltött fejlesztési táblázat (a 2. Mellékletben található táblázat teljes körűen kitöltött változata).
- A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* alapját adó projektadatbázis előzetesen feltöltött változata.

6.2. A BÁRKA TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSI TÉRKÉP FUNKCIÓBA TÖRTÉNŐ KÖZVETLEN ADATFELTÖLTÉS MENETÉNEK MEGHATÁROZÁSA

A megvalósítás alatt álló, futó projektek, valamint a jövőben megvalósítandó fejlesztések adatai, továbbá valamennyi fejlesztési időszak vonatkozásában a fejlesztések helyszíneit tartalmazó térinformatikai állományok összegyűjtéséhez a fejlesztések megvalósításában közvetlenül érintett nemzeti park igazgatóságok adatszolgáltatóként történő bevonása szükséges, mivel ezek az adatkészletek az Agrárminisztériumnál nem érhetők el. Az érintett adatok előállításának és feltöltésének koordinált megvalósítása érdekében az érintettek

közvetlen bevonásával kialakítandó részletes eljárásrend megalkotása tervezett. Ugyanakkor, az eljárásrend kialakítását célzó egyeztetések lebonyolítása csak akkor lehetséges, amikor a projektadatbázis adattartalma és struktúrája a historikus adatok vonatkozásában már véglegessé vált, a historikus adatok projektadatbázisba történő feltöltése sikeresen megtörtént, továbbá felhasználói oldalról elérhetővé vált a természetvédelmi fejlesztési térkép funkció BÁRKA Természetvédelmi Adattárba integrált, adatok és térinformatikai állományok fogadására egyaránt alkalmas feltöltő felülete. Ezzel összhangban, a tevékenység megvalósítására az alábbi lépések mentén kerül sor:

- A fejlesztési adatok *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkcióba* történő feltöltésének menetével kapcsolatos szakmai és szervezeti kritériumok előzetes meghatározása a koordináló AM TMF részéről, az adatfeltöltési szabályzat tervezetének összeállítása;
- Az adatfeltöltés menetét és a szükséges szakmai és szervezeti kritériumokat rögzítő adatfeltöltési szabályzat részletes egyeztetése az adatszolgáltató nemzeti park igazgatóságok részvételével szervezett műhelytalálkozó keretében;
- Az adatfeltöltési szabályzat véglegesítése, a végleges változatban foglaltak érvényesítése a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkcióba* történő általános adatfeltöltési funkciók kialakítása során.

Kimenet:

- Az adatfeltöltés menetét és a szükséges szakmai és szervezeti kritériumokat rögzítő adatfeltöltési szabályzat.

6.3. ADATOK ÉS TÉRINFORMATIKAI ÁLLOMÁNYOK KÖZVETLEN FELTÖLTÉSE

A tevékenység megvalósítása részben az előző pontban hivatkozott adatfeltöltési szabályzatban foglalt eljárásrendre, részben pedig a BÁRKA Természetvédelmi Adattárba integráltan kialakított feltöltő felület elérhetőségére épít. A feladat keretében megtörténik a futó, illetve tervezés alatt álló projektek adatainak, továbbá valamennyi fejlesztési időszak vonatkozásában a fejlesztések térinformatikai állományainak előállítás és feltöltése az állami természetvédelem háttérintézményei (NPI) részéről. A folyamatot az AM TMF koordinálja, gondoskodva a feltöltési folyamat nyomon követéséről, és az adatszolgáltatók munkájának szakmai támogatásáról. A folyamat az adatfeltöltés eredményeinek ellenőrzésével, illetve az informatikai rendszerben jelentkező esetleges hibák kiszűrésével és javításával zárul, amelyben az informatikai rendszer kialakításában és későbbi működtetésében közreműködő Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. (a továbbiakban: HOI Nonprofit Kft.) vesz részt.

Kimenet:

- A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* előzetesen rögzített követelmények szerint teljes körűen feltöltött projektadatbázisa;

6.4. A BÁRKA TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSI TÉRKÉP FUNKCIÓ TESZT VÁLTOZATÁNAK ÖSSZEÁLLÍTÁSA, EGYEZTETÉSE

Az előző tevékenységben jelzett teljes körű adatfeltöltést követően kerülhet sor a *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* részletes tesztelésre bocsájtható változatának összeállítására. Ennek érdekében:

- A koordináló AM TMF részéről megtörténik valamennyi fejlesztés adatbázis-úrlapjának utólagos ellenőrzése, az adatok szükség szerinti pontosítása, illetve a tesztelés javasolt menetrendjének összeállítása;

- A *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* tesztelésre szánt köztes verziójának részletes ismertetése céljából interaktív műhelytalálkozó, illetve belső képzés lebonyolítására kerül sor. A műhelytalálkozó elsődleges célcsoportja az adatfeltöltésben és a rendszer későbbi használatában érintett nemzeti park igazgatóságok, illetve más felhasználó intézmények;
- A *BÁRKA* Természetvédelmi Adattár informatikai rendszerének kialakításban és későbbi működtetésében közreműködő HOI Nonprofit Kft. részvételével megtörténik a *természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* teszt változata informatikai rendszerének ellenőrzése, az esetleges hibák kiszűrése, javítása.

Kimenet:

- *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* teszt változata.
- A tesztelés részletes menetrendje.

6.5. A BÁRKA TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSI TÉRKÉP FUNKCIÓ TESZTELÉSE, VÉGLEGESÍTÉSE

A természetvédelmi fejlesztési térkép funkció kialakításának utolsó lépéseként kerül sor a funkció tesztelésére, végleges, publikálható változatának kialakítására és közzétételére. A tesztelés a fejlesztések megvalósításában, illetve a funkció későbbi használatában elsődlegesen érintett szervezetek (AM, nemzeti park igazgatóságok) közreműködésével zajlik, amely folyamat során a koordinációért felelős AM TMF folyamatos támogatást nyújt a tesztelés során felmerülő szakmai kérdések kezeléséhez. A tesztelés mintegy 9 hónapos időszaka során az előző feladat keretében kialakított tesztelési menetrendet követve folyamatosan zajlik az újabb fejlesztések adatainak és térinformatikai állományainak feltöltése, minta jellegű és „éles” lekérdezések generálása, illetve az ezek során szerzett tapasztalatok rögzítése. A tesztelés folyamatának informatikai szempontú nyomon követése, az informatikai rendszert érintő esetleges hibák azonosítása és javítása, illetve a publikálásra szánt végső változat informatikai rendszerének ellenőrzése a HOI Nonprofit Kft. közreműködésével valósul meg.

Kimenet:

- *BÁRKA természetvédelmi fejlesztési térkép funkció* publikus változata.

7. MELLÉKLETEK

**1. MELLÉKLET: TIR KÖZÖNSÉGSZOLGÁLATI MODUL – TÉRKÉPI ÁLLOMÁNYOK
LEÍRÁSA**

2. MELLÉKLET: ELŐZETESEN ÖSSZEGYŰJTÖTT FEJLESZTÉSI ADATOK

**3. MELLÉKLET: FEJLESZTÉSI ADATOK ÖSSZESÍTŐ TÁBLÁZATÁNAK ELVÁRT
ADATTARTALMA**

**4. MELLÉKLET: TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSI TÉRKÉP FUNKCIÓ –
MUNKATERV**